

The Diak logo is located in the top right corner of the page. It consists of the word "Diak" in a bold, pink, sans-serif font. The letter "i" has a small white dot, and the letter "k" has a small white crossbar. The background of the page features large, overlapping, semi-transparent pink shapes that create a modern, abstract design.

Katri Kerttula
Emilia Koistinen
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) -diakoni
Opinnäytetyö, 2023

TUTKIMUS KEHITYSVAMMAISILLE TARJO- TUISTA TOIMINNOISTA POHJOIS-SAVON SEURAKUNNISSA

TIIVISTELMÄ

Katri Kerttula ja Emilia Koistinen

Tutkimus kehitysvammaisille tarjotuista toiminnoista Pohjois-Savon seurakunnissa

Sivut 52 ja liitteet 4

Syksy 2023

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan AMK-tutkinto

Sosionomi (AMK) -diakoni

Opinnäytetyön oli tarkoitus tutkia kehitysvammaisille suunnattujen toimintojen saatavuutta seurakunnissa. Tutkimuksessa kartoitettiin, mitä toimintaa tutkimuksen seurakunnat jo tarjosivat tutkimuksen kohderyhmälle mutta myös onko lähi-aikoina suunnitteilla uudenlaista toimintaa. Lisäksi tutkimuksessa tutkittiin covid-19:n-pandemian vaikutuksia kohderyhmän toimintaan.

Tutkimus toteutettiin sähköisten kyselylomakkeiden avulla Pohjois-Savon alueen evankelisluterilaisissa seurakunnissa. Tarkemmin tutkimusalueen seurakunniksi valikoitui 21 seurakuntaa kolmesta rovastikunnasta. Rovastikunnat olivat Iisalmen, Rautalammin sekä Kuopion tuomiorovastikunta. Seurakunnille kohdistettujen kyselylomakkeiden lisäksi tutkimusaineistoa täydennettiin kahdella asiantuntijahaastattelulla. Asiantuntijat työskentelevät tutkimusalueella seurakuntatyössä kehitysvammaistyön parissa.

Seurakunnille kohdistetut sähköiset kyselyt toteutettiin Webropol-työkalun avulla. Kyselylomakkeet olivat puolistrukturoituja, ja ne sisälsivät monivalintavaihtoehtoja sekä avoimia kysymyksiä. Asiantuntijahaastatteluiden apuna käytettiin valmiiksi laadittuja puolistrukturoituja haastattelurunkoja. Haastattelut antoivat syvemmän ymmärryksen tutkittavasta aiheesta, sillä haastattelutilanteet mahdollistivat lisäkysymyksien esittämisen.

Tutkimuksentulokset osoittavat, että kehitysvammaisten toimintojen osalta kirkko on huomionnut kehitysvammaiset tarjoamalla heille monipuolista toimintaa. Kuitenkin alueellista eroavaisuutta kehitysvammaisten toiminnassa on havaittavissa jossain määrin. Kehitysvammaisille seurakunnan järjestämät toiminnot ovat palautumassa ennalleen samanlaiseksi kuin ennen covid-19-aikaa.

Asiasanat: Kehitysvammaisuus, Seurakunta, Toiminta

ABSTRACT

Katri Kerttula and Emilia Koistinen

Activities for persons with intellectual disabilities in parishes

52 pages and 4 appendices

Autumn 2023

Diaconia University of Applied Sciences

Bachelor's Degree Programme in Social Services

Degree: Bachelor of Social Services, Diaconal Work

The purpose of the thesis was to investigate the availability of activities aimed at people with intellectual disabilities in a parish. The study mapped out the activities already offered by the parish participating in the study to the target group, as well as any new activities planned in the near future. In addition, the study examined the impact of COVID-19-pandemic on the target group's activities.

The research was conducted using electronic survey forms in the Evangelical Lutheran congregations of the North Savo region. Specifically, 21 parishes were selected from three deaneries: Iisalmi, Rautalampi, and Kuopio Cathedral Deanery. In addition to the surveys, data was supplemented with two expert interviews. Professionals working in a parish at services for persons with intellectual disabilities were in the study area.

The electronic surveys for the parishes were conducted using the Webropol-tool. The survey forms were semi-structured and included multiple-choice questions and open-ended questions. Pre-designed semi-structured interview templates were used to guide the expert interviews. The interviews provided a deeper understanding of the research topic, as the interview situations allowed for additional questions to be asked.

The research results indicate that regarding the activities for people with intellectual disabilities, the church has taken into account individuals with disabilities by offering them diverse activities. However, some regional differences in activities for people with disabilities are noticeable to some extent. The activities provided by the church for people with intellectual disabilities are returning to their pre-Covid-19 state

Keywords: Developmental disability, Parish, Activity

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KEHITYSVAMMAISUUDEN MÄÄRITTELY	6
2.1 Määritelmien muotoutuminen	6
2.2 Kehitysvammaisuuden moniulotteinen määrittely	8
2.3 Lainsäädäntö ohjaa palveluita	11
3 KIRKON KEHITYSVAMMAISTYÖ	13
3.1 Erityksosaaminen ja yhteinen missio	13
3.2 Osallisuuden, esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmat	16
3.3 Covid-19-pandemian vaikutukset kehitysvammaisten elämään	18
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	20
5 TYÖELÄMÄKUMPPANI JA TUTKIMUSYMPÄRISTÖ	21
6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	22
6.1 Laadullinen tutkimus	22
6.2 Aineisto ja aineistonkeruumenetelmät	23
6.3 Aineiston analyysi	26
7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	30
7.1 Kehitysvammaisille suunnattu toiminta seurakunnissa	30
7.2 Eroavaisuudet seurakuntien toiminnoissa	34
7.3 Covid-19-pandemian vaikutukset toimintaan	35
8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	36
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	39
9.1 Tuloksien johtopäätökset	39
9.2 Pohdinta	41
9.3 Tulosten hyödynnettävyys jatkoa ajatellen	43
LÄHTEET	45
LIITE 1. Haastattelurunko asiantuntija 1	53

LIITE 2. Haastattelurunko asiantuntija 2	57
LIITE 3. Webropol kysely	60
LIITE 4. Saatekirje	63

1 JOHDANTO

Ihmisellä on tarve osallistua sekä saada elämäänsä erilaisia kokemuksia, joita esimerkiksi erilaiset ryhmämuotoiset toiminnot voivat antaa. Tarjontaa ja mahdollisuuksia on kattavasti tarjolla erityisryhmien ulkopuolisille ryhmille, joiden on helppo osallistua ja liikkua itsenäisesti. Kaikille osallistuminen ei kuitenkaan ole itsestäänselvyys, kuten tutkimuksen kohderyhmälle eli kehitysvammaisille. Heidän kohdallaan osallistuminen voikin usein olla haasteellista, ja jotta osallistuminen olisi mahdollista, se voi vaatia erityisyyden huomioimista sekä kohderyhmälle erikseen räätälöityä toimintaa.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon verkkosivustoilla kerrotaan pääpiirteittäin seurakuntien osallisuudesta kehitysvammaisille suunnatussa toiminnassa. Sivuston perusteella kehitysvammaistyöhön on panostettu kirkossa ja kehitysvammaisten ihmisten erityisyys on huomioitu järjestämällä erilaista toimintaa kehitysvammaisille. Seurakuntien kehitysvammaistyön lähtökohtana on löytää keinot, miten toteuttaa kristillistä kasvatusta ja mahdollistaa kaikkien yhteys seurakuntaan. Seurakuntien kehitysvammaistyössä ihmiskäsitteen perustana toimii kristillinen ihmiskäsitys. Sen mukaan meistä jokainen on arvokas ja ainutkertainen, olivat meidän asemamme, teot tai ominaisuudet millaisia tahansa. (Suomen ev.lut.kirkko. i.a-a.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda esiin, miten kehitysvammaisille suunnattua toimintaa seurakunnissa järjestetään. Tutkimuksen kohteena olivat Pohjois-Savon alueella sijaitsevien kolmen rovastikunnan seurakunnat. Tutkimuksen päätarkoituksena oli kartoittaa tämän tutkimusalueen seurakuntien osuutta kehitysvammaisten toiminnanjärjestämisessä. Tavoitteena oli tuottaa ajankohtaista tietoa seurakuntien toteuttamista toiminnoista mutta myös tuoda esiin lähivuosien suunnitelmia kehitysvammaisten toiminnoista. Tämä tutkimus voi antaa ideoita toiminnankehittämiseen, ja parhaimmillaan tietojen avulla voidaan tiivistää yhteistyötä niin toisten seurakuntien kuin eri toimijoiden kanssa.

Tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentui kehitysvammaisuuden käsitteestä, seurakunnan kehitysvammaistyöstä, hengellisyydestä, osallisuudesta, esteettömyydestä sekä saavutettavuudesta, kehitysvammaisten oikeuksista ja covidin vaikutuksista. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys pohjautuu kirjallisuuteen, aiheeseen liittyvien ammattilaisten ylläpitämien verkkosivustojen tietoon ja sähköisistä tietokannoista haettuihin artikkeleihin.

Tämän laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin monimenetelmällisesti. Tutkimusaineistot kerättiin puolistrukturoiduilla sähköisillä kyselylomakkeilla ja kahdella asiantuntijahaastattelulla. Sähköiset kyselylomakkeet kohdistettiin jokaiseen tutkimusalueen seurakuntaan. Asiantuntijahaastattelut kohdistettiin tutkimusalueen seurakunnissa työskenteleville henkilöille, joiden työnkuvaan liittyy nimenomaan kehitysvammaisten parissa työskenteleminen.

Tämä tutkimus sisältää tutkimukseen liittyvää eettistä pohdintaa ja sen luotettavuutta. Tutkimuksen lopussa käsitellään tuloksista syntyneitä johtopäätöksiä, ja pohditaan tutkimuksen jatkohyödynnettävyyttä. Aihe valikoitui tarkastelun kohteeksi henkilökohtaisesta mielenkiinnosta kehitysvammaistyötä kohtaan. Tutkielman aiheen valintaan on myös vaikuttanut kehitysvammaistyössä vietetty työharjoittelu.

2 KEHITYSVAMMAISUUDEN MÄÄRITTELY

2.1 Määritelmien muotoutuminen

Tiedetään, että vammaisuutta on ilmennyt kautta aikojen, mutta sen merkitys on vaihdellut yhteisön mukaan. Ennen 1900-lukua vammaisuudesta puhuttiin fyysisinä, aistimuksellisina ja psyykkisinä vikoina ja näiden ominaisuuksien kantajia saatettiin kutsua esimerkiksi hulluiksi, vajaamielisiksi, rammoiksi, sokeiksi tai vaikka kuuroiksi. Käsite vammaisuus otettiin 1900-luvun alkupuolella käyttöön, mutta silloin kaikki nämä ryhmät kuuluivat vammaisuuden yleiskäsitteen alle. Kautta historian vammaisuuteen liittyi myös aina jokin ylliluonnollinen moraalinen selitys, sillä vammaisuuden oletettiin syntyneen moraalisen rikkeen seurauksena. Vasta 1900-luvulle siirryttäessä länsimaissa vammaisuuden selittämiseen ja ajattelutapoihin saatiin muutosta ja vammaisuutta ei enää selittäneet ylliluonnolliset tapahtumat. Vammaisuutta selitettiin yksilön vajavaisten fyysisten ja henkisten ominaisuuksien perusteella, joille löytyi myös ymmärrettävät biologiset syyt. Huomiota kiinnitettiin yksilön toiminnallisiin rajoitteisiin, ja jos ne poikkesivat niin sanotusta normaalista, luokiteltiin yksilö kuuluvaksi osaksi tätä vammaista vähemmistöä. (Vehmas, 2005, s. 111–112.)

Huhdan (2007, s. 17) mukaan Suomessa kehitysvammaisuus alettiin tunnistamaan vasta 1800-luvun lopussa ja kehitysvammaisista alkoi muotoutua oma ryhmä, joka oli irrallaan mielisairaista. Kehitysvammaiset eroteltiin mielisairaista ajankohtaan perustuvan diagnoosin avulla. Diagnoosin ajankohta oli ratkaiseva tekijä, sillä jos tylsämielisyys havaittiin ennen murrosikää, henkilö määriteltiin kehitysvammaiseksi. Vaikka kehitysvammaiset eroteltiin omaksi ryhmäkseen, tarvittaessa heitä kuitenkin hoidettiin lähestulkoon samaan tapaan kuin mielisairaita. Seppälä ja Vehmanen (2017, s. 23) kuitenkin tarkentavat, että vaikka kehitysvammaiset eroteltiin omaksi ryhmäksi, käsitteet olivat vakiintumattomia ja saattoivat muuttua tilanteen mukaan. Esimerkiksi vammaisuuden käsitteeseen liitettiin moninainen huono-osaisuus, kuten kurjuus, köyhyys, viallisuus, kivulloisuus ja heikkous. Vasta 1900-luvun lähestyessä syntyi vaatimus tarkempaan vammaisuuden määrittelyyn.

Seppälän ja Vehmasen (2017, s. 24–29) mukaan kehitysvammaisuuden määrittely mullistui 1900-luvun alussa älykkyystestien myötä. Tarve älykkyystesteihin nousi opetuksen tarpeesta, sillä tarvittiin keino, jolla voitaisiin tunnistaa lasten erityisopetuksen tarve. Opetuksen kentällä tylsämielisyys oli alettu yhdistämään henkiseen jälkeenjääneisyyteen, joka johtui aivojen viasta ja näkyi tylsämielisten vähäisempinä älynlahjoina. Kehitysvammaisuudesta käytetyt käsitteet sekä määritelmät muotoutuivat vähitellen, ja käyttöön otettiin vajaamielisyyden käsite. Käsitteen vakiintumiseen vaikuttivat kansainväliset auktoriteetit, ja vaikutuksia saatiin varsinkin Yhdysvalloista.

Siihen, miten me ymmärrämme kehitysvammaisuuden tällä hetkellä, ovat siis vaikuttaneet monet historialliset tekijät mutta myös erilaisten organisaatioiden luomat käsitykset kehitysvammaisuudesta. Trevor R. Parmenter (2011, s. 304–306) korostaa, kuinka esimerkiksi Yhdysvaltalaisen AAIDD:n (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities) vuodesta 1921 lähtien julkaisemat kehitysvammaisuuden käsitteet ovat vaikuttaneet ja muokanneet useasti myös länsimaalaista ajattelutapaa kehitysvammaisuudesta. Varsinkin AAIDD:n yhdeksänneestä julkaisusta seurasi suuria muutoksia kehitysvammaisuuden käsitteellistämiseen, sillä pelkkään älykkyysosamäärään perustuva käsite korvattiin. Käsitteeseen otettiin mukaan tuen tarpeet eikä kehitysvammaisuutta nähty enää ainoastaan yksilön ominaispiirteenä vaan tunnistettiin, että kehitysvamma tulee esiin yksilön ja ympäristön välisessä kanssakäymisessä. Kehitysvammaliiton ylläpitämillä verkkosivustoilla kerrotaan myös, kuinka AAIDD on vaikuttanut kehitysvammaisuuden käsitteellistämiseen. Yksi merkittävä muutos käsitteeseen saatiin vuonna 1992, kun AAIDD julkaisi uuden kehitysvammaisuuden käsitteen, joka otti huomioon myös toimintakyvyn ja sosiaalisen osallisuuden näkökulmat. (Kehitysvammaliitto, 2020.)

2.2 Kehitysvammaisuuden moniulotteinen määrittely

Kehitysvammaisuuden määrittelemisen ei kuitenkaan ole yksiselitteistä ja kehitysvammaisuutta voidaan lähestyä erilaisten mallien avulla, jotka tarkastelevat kehitysvammaisuutta erilaisista näkökulmista. Tässä tutkimuksessa kehitysvammaisuutta tarkastellaan kolmen mallin kautta, lääketieteellisen, sosiaalisen ja toimintakyvyn näkökulmista. Sillä mikään näistä malleista ei yksinään riitä määrittelemään kehitysvammaisuutta, ja ymmärrys kehitysvammaisuudesta voisi jäädä liian kapea-alaiseksi. Erilaisten näkökulmien moninaisuus auttaa ymmärtämään laajemmin kehitysvammaisuutta, sillä ne täydentävät toisiaan. (Kehitysvamma-liitto, 2022a.)

Patelin ja Brownin (2017, s. 247, s. 251) mukaan lääketieteellinen ja sosiaalinen malli lienee eniten käytetyimpiä. Heidän mukaansa yhtä kokonaisvaltaista määritelmää on vaikea luoda, sillä kehitysvammaisuuteen liittyy yksilöllisiä, taloudellisia, sosiaalisia, poliittisia sekä muita ulottuvuuksia. Erillisiä määritelmiä kuitenkin tarvitaan, jotta ne pystyisivät parhaiten palvelemaan tiettyä tarkoitusta. Parmenter (2011, s. 304) korostaa myös, kuinka kehitysvammaisuuden määrittelemisen voi vaihdella erilaisten organisaatioiden, tieteenalojen ja maiden välillä. Maailman terveysjärjestö (WHO), American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD) ja American Psychiatric Association ovat hyviä esimerkkejä tästä, sillä nämä organisaatiot määrittelevät kehitysvammaisuutta omia tarkoituksiaan parhaiten palvelevilla tavoilla.

Varsinkin hoitotyön näkökulmasta on keskeistä, että kehitysvammaisuutta tarkastellaan yksilön ymmärtämisen vaikeuksien tai geneettisten oireyhtymien kautta (Åberg, 2021). Tällöin kehitysvammaisuutta määritellään lääketieteellisen lähestymistavan mukaisesti. Lääketieteellisen määritelmän mukaan kehitysvammaisuutta kuvaillaan tilana, jossa henkinen kehittyminen on puutteellinen tai on pysähtynyt kokonaan. Kehitysvammaisen henkilön kehitys ja mielen toiminta ovat voineet häiriintyä joko synnynnäisten ominaisuuksien tai kehitysiässä tulleiden sairauksien ja vammojen seurauksena. Yleisesti ajateltuna kehitysvamma tämän lähestymistavan mukaan esiintyy älyllisyyden alueella, joka voidaan myös diagnosoida ICD-10-tautiluokitusjärjestelmän mukaisesti. Lääketieteellisen

lähestymistavan mukaan nimitys kehitysvammainen on vakiintunut käsittämään henkilöitä, jotka ovat älyllisesti kehitysvammaisia. (Arvio ym., 2022, s. 13.)

Älyllisen kehitysvammaisuuden taustalla on yleisesti aivojen kehitysvauriot ja vammat. Tarkkaa ylärajaa kehitysvammaisuuden alkamisiälle ei ole asetettu Suomessa. Hyvin yleisesti yli 18-vuotiaiden älyllisen suorituskyvyn heikentyminen viittaa dementiaan eikä kehitysvammaisuuteen. Älyllisen kehitysvammaisuuden asteet voidaan karkeasti jaotella kuuluvaksi neljään vaikeusasteenmukaiseen ryhmään. Lievästi kehitysvammaiset kykenevät elämään melko itsenäisesti, kun syvästi kehitysvammaiset puolestaan ovat täysin riippuvaisia avunsaannista. Näiden kahden ryhmän lisäksi jaotteluun kuuluvat keskiasteinen kehitysvammaisuus ja vaikea älyllinen kehitysvammaisuus. (Kaski ym., 2012, s. 16–21.)

Tätä tutkimusta ajatellen lääketieteellinen lähestymistapa ei pelkästään riitä määrittelemään kehitysvammaisuutta, sillä se on liian kapeakatseinen ja nojautuu liikaa lääketieteelliseen diagnoosiin. Sosiaalialan tarpeisiin ja tietoperustaan lähestymistapa ei sellaisenaan riitä, sillä lääketieteellinen malli ei tunnista voimaantumisen näkökulmaa. Se ei tunnista tarpeeksi myöskään ihmisten tarpeita, elämäntilannetta tai sosiaalista toimintaa. Tästä syystä on tärkeää tarkastella kehitysvammaisuutta myös sosiaalisen mallin kautta. (Autio, & Niemelä, 2017, s. 267.)

Blackien ja Kuulialan (2021, s. 157) artikkelin mukaan myös nojautuminen pelkään lääketieteelliseen malliin on liian kapeakatseista ja personoi vammaisuuden johtuvan ainoastaan älyllisyydestä tai kehollisesta poikkeavuudesta. Pelkästään tähän malliin pohjautuen vammaisuus vaatisi parannusta tai hoitoa. Varsinkin tutkijoiden keskuudessa on yleistynyt, että vammaisuutta lähestytään lääketieteellisen lähestymistavan sijasta sosiokulttuurisen lähestymistavan kautta. Sosiaalisissa mallissa vammaisuutta ei nähdä niinkään tilana, joka määritellään diagnoosin avulla, vaan mukaan tuodaan sosiaalinen näkökulma. Vammaisuus nähdään laajempänä kokonaisuutena, johon yhteiskunnallisten tekijöiden katsotaan vaikuttaneen.

Sosiaalisessa mallissa kehitysvammaisuutta lähestytään tarkastelemaan poliittisesta ja kansalaisuutta korostavasta näkökulmasta. Vaikka sosiaalisen mallin pääpainopiste on sosiaalisissa tekijöissä, ei se kuitenkaan poissulje kokonaan vammojen merkitystä. Tässä yhteydessä sosiaalisilla tekijöillä tarkoitetaan niitä tekijöitä, jotka hankaloittavat vammaisten elämää ja rajoittavat heidän osallistumistaan yhteiskuntaan. (Autio, & Niemelä, 2017 s. 267.) Sosiaalinen malli tunnistaa siis lääketieteellisen näkökulman vammaisuudesta mutta korostaa, että vammaisuuden haitat johtuvat ympäristön ja yhteiskunnan asenteista (Kehitysvammaliitto, 2022b). Liika nojautuminen sosiaaliseen malliin ei kuitenkaan ole ongelmattonta, sillä lähestymistapa ei ota huomioon yksilön ruumiillisia ominaisuuksia ja sen vaikutuksia (Autio & Niemelä, 2017, s. 268).

Kehitysvammaisuus voi vaikuttaa monella tapaa henkilön toimintakykyyn ja rajoittaa täten elämää. Kehitysvammaisten henkilöiden taidot hallita fyysisistä tai sosiaalista ympäristöä saattavat olla puutteellisia, ja tämä voi vaikeuttaa käytännön toimia mutta myös sosiaalisia vuorovaikutuksellisia tilanteita. Kehitysvammaisuus voi siis vaikuttaa hyvin laajasti elämään, eikä oman terveyden ja hyvinvoinnin huolehtiminen välttämättä onnistu. Mitä enemmän toiminnallisia rajoitteita kehitysvammaisilla on, sitä enemmän he tarvitsevat tukea ja apua, jotta he voisivat elää ja osallistua yhteiskunnassa yhdenvertaisesti kaikkien kanssa. (Seppälä & Vehmanen, 2017, s. 77.)

Toimintakyvyn näkökulmasta kehitysvammaisuutta tarkastellaan laaja-alaisesti, sillä se pyrkii huomioimaan niin fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn kuin ympäristölliset tekijätkin. Lähestymismalli tunnistaa siis toimintakyvyn moninaisuuden mutta myös korostaa henkilön yksilöllisiä tarpeita. Tämän näkökulman kautta yksilön vammaisuutta arvioidaan sen pohjalta, miten hänen vammansa vaikuttavat kykyyn selviytyä päivittäisistä toiminnoista, osallistua erilaisiin aktiviteetteihin ja nauttia hyvinvoinnista. Tällainen tarkastelu huomioi, millaiset vaikutukset vammalla voi olla henkilön elämänlaatuun pyrkien samalla löytämään ratkaisuja toimintakyvyn parantamiseksi. Tämäkään näkökulma ei kuitenkaan poissulje kokonaan lääketieteellistä näkökulmaa, vaan ne yhdessä täydentävät toisiaan. (Seppälä, 2022.)

Määritellessä kehitysvammaisuutta tulisi myös ottaa huomioon, että se on käsitteenä kehittyvä. Se miten vammaisuus ymmärretään, riippuu ajasta ja paikasta, mutta myös kulttuurista tai asiayhteydestä. Vallitsevia käytänteitä voidaan aina muuttaa ja rakentaa uudelleen. (Autio & Niemelä, 2017 s. 268.) Tärkeää olisi pohtia ja ottaa huomioon myös asenteemme kehitysvammaisuutta kohtaan. Määrittelemisen vamman kautta voi vain vahvistaa henkilön vammaisuuden tunnetta. Jos otamme kehitysvammaiset vastaan kokonaisina ihmisinä, voimme vahvistaa heidän asemaansa tässä maailmassa ja he voivat kokea olevansa yksi meistä kaikista. (Seppälä & Vehmanen, 2017, s. 88.)

Tutkimuksen kannalta on kuitenkin tärkeää tarkastella kirkon periaatteita kehitysvammaisuudesta. Kirkko on sitoutunut toimimaan YK-mallin mukaisesti, joka korostaa ihmisoikeuksia. Tässä YK:n yleissopimuksessa ei erikseen määritellä kehitysvammaisuutta vaan puhutaan yleisesti vammaisuudesta. Tämän sopimuksen mukaan vammaisuus ilmenee pitkäaikaisena vammana, joka voi johtua ruumiillisesta, henkisestä, älyllisestä tai aistillisesta vammasta, jotka estävät täysimääräisen ja yhdenvertaisen osallisuuden yhteiskunnassa. (Kuusi, 2016, s. 36; Kirkkohallitus, 2019, s. 4, 12.)

2.3 Lainsäädäntö ohjaa palveluita

Lainsäädäntö ohjaa sosiaalialan ammattilaisia, palveluita ja toimintaa, joten lainsäädännön merkitys on myös oleellinen tässä tutkimuksessa. Kehitysvammaliiton verkkosivuston mukaan tämänhetkinen vammaislainsäädäntö vaatisi uudistusta ja olemassa olevien lainsäädäntöjen yhteensovittamista, jotta se takaisi yhdenvertaisuuden, itsemääräämisoikeuden ja yksilölliset palvelut. Tällä hetkellä käytössä on vammaispalvelun lisäksi kaksi muuta vammaisuuteen liittyvää lakia kehitysvammaisten erityishuollosta. Molemmat näistä lainsäädännöistä lähestyvät vammaisuutta palvelujen näkökulmasta mutta silti ne määrittelevät vammaisuutta eri tavoin. (Kehitysvammaliitto, i.a.) Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista määrittelee vammaisiksi henkilöt, joilla on pysyviä vaikeuksia selvitä normaalista arjesta jonkin vamman tai sairauksien takia

(L 380/1987 2.§). Laki kehitysvammaisten erityishuollosta puolestaan määrittelee kehitysvammaiseksi henkilöt älyllisen luokituksen mukaisesti (L 519/1977 1.§).

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista sekä laki kehitysvammaisten erityishuollosta ovat vammaisuuteen liittyviä erityislakeja. Näiden lakien palveluita ja tukitoimia järjestetään siinä tapauksessa, jos muiden lakien perusteella järjestetyt tuet ovat riittämättömiä (L 380/1987 4.§). Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä säädetään ensisijaisesti sosiaalihuoltolaissa, vammaispalvelulaissa sekä terveydenhuoltolaissa (L 519/1977 1.§). Kuitenkin myös vammaispalvelulain järjestettävät palvelut luetellaan erityispalveluiksi, jota voidaan tarjota siinä tapauksessa, jos sosiaalihuoltolain, varhaiskasvatustilain, perusopetuslain tai muun lain perusteella ei voida tarjota yksilöllisiä tai sopivia palveluita (L 675/2023 2.§).

Sosiaalihuoltolain 14§:ssä säädetään, että hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvia sosiaalipalveluita tulee järjestää siinä laajuudessaan ja sisällöltään sellaisena, että ne vastasivat tuen tarpeisiin. Sosiaalipalveluina on järjestettävä muun muassa sosiaalityötä, sosiaaliohjausta, tukipalveluja, tuettua asumista, ympärivuorokautista palveluasumista, laitospalveluja sekä liikkumista tukevia palveluja. Lisäksi sosiaalihuoltolain 14§:ssä säädetään, että hyvinvointialueiden on huolehdittava kehitysvammaisten erityislakien mukaisista sosiaalipalveluista. (L 1301/2014 14.§.)

Sosiaali- ja terveyshuollon palveluiden järjestämisvastuista säädetään erikseen myös eri lainsäädännöissä, kuten hyvinvointialueesta annetussa laissa ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (L 675/2023 2.§). Esimerkiksi laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä määrittelee, että sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisvastuu kuuluu hyvinvointialueiden vastuulle. Jokainen hyvinvointialue on velvollinen huolehtimaan, että alueella on riittävästi osaamista, toimintakykyä ja resursseja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tuottamiseen. Hyvinvointialueiden vastuu ei jää palveluiden tuottamiseen, vaan hyvinvointialueiden on huolehdittava ja taattava asukkailleen kaikissa tilanteissa palvelutarpeenarvion mukaisten palveluiden saatavuus. (L 812/2021 8.§.)

Vammaislainsäädäntöön suunniteltiin muutoksia, sillä maaliskuussa 2023 eduskunnassa päätettiin viimein uudesta vammaispalvelulaista, jonka tarkoitus oli astua voimaan lokakuussa 2023. Uuden lainsäädännön tarkoituksena oli taata monipuolisemmat palvelut, ainakin liikkumiseen tarvittavien tukien osalta. Sosiaalityön näkökulmasta uuden vammaispalvelulain soveltaminen saattaa aiheuttaa haasteita, sillä uusien palveluiden suhteuttaminen oikeuskäytäntöön on vielä muototumaton. Tämä vaati sosiaalityön päätöksien teon yhteydessä suurta harkintaa sekä eri oikeuslähteiden hallintaa. (Invalidiliitto, 2023.) Tällä hetkellä näyttää kuitenkin siltä, ettei uusi vammaislainsäädäntö astu voimaan vielä lokakuussa 2023, koska viimeisimpien tietojen perusteella vammaislainsäädännön voimaantuloa halutaan siirtää noin vuodella eteenpäin. Alkamisajankohdan lykkääminen myöhemmäksi mahdollistaisi vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamisen ennen lain voimaantuloa erikseen annettavalla esityksellä niin, että se olisi linjassa uuden hallitusohjelman kanssa. (Oikeusministeriö, i.a; Valtioneuvosto, 2023.)

3 KIRKON KEHITYSVAMMAISTYÖ

3.1 Erityyosaaminen ja yhteinen missio

Kirkon kehitysvammaistyö on monipuolista, ja sitä tehdään niin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa kuin itsenäisesti. Kirkko on panostanut kehitysvammaistyöhön nimeämällä päätoimisia pappeja ja diakoniatyöntekijöitä tähän erityiseen työhön. Yleensä pappien työskentely tapahtuu erilaisissa kuntayhtymän palvelukeskuksissa, työpaikoilla ja ryhmäkodeissa. Diakoniatyöntekijät puolestaan toimivat seurakunnan tai seurakuntayhtymän alueella. Kirkon kehitysvammaistyö tukee kehitysvammaisia ja heidän perheitään tarjoamalla heille leirejä ja monenlaista ryhmätoimintaa. Erityisesti kirkon erityisrippikoulujen kehittämiseen on kiinnitetty huomiota viime vuosina, ja niitä järjestetään sekä lievästi että vaikeasti kehitysvammaisille. (Suomen ev.lut.kirkko, i.a-a.) Kirkon kehitysvammaistyön

perustana on kehitysvammaisten ihmisten kunnioittaminen ja heidän yksilöllisyytensä huomioiminen seurakuntatyössä (Suomen.ev.lut.kirkko, i.a.-c).

Kirkkojen kehitysvammaistyö on laajaa ja monipuolista, ulottuen yli niiden työntekijöiden, jotka on erikseen nimetty tähän tehtävään. Lisäksi noin 200 diakoniatyöntekijää osallistuu muun työn ohella kehitysvammaistyöhön. Tällä hetkellä Suomessa työskentelee päätoimisesti 20 kehitysvammaappia, 12 kehitysvammaistyön diakoniatyöntekijää ja 20 diakoniatyöntekijää näkövammaisten sekä viittomakielisten parissa. (Suomen.ev.lut.kirkko, i.a.-c.) Tämän tutkimuksen tutkimusalueelle sijoittuu näistä erikseen nimetyistä kehitysvammaistyöntekijöistä, yksi päätoiminen kehitysvammaappi ja diakoniatyöntekijä. Lisäksi tutkimusalueen useissa seurakunnissa oli erikseen henkilöitä, jotka vastasivat kehitysvammaistyöstä.

Tämän tutkimuksen tutkimusalueella työskentelevän päätoimisen kehitysvammaappin työalueeseen kuuluu maakunnallisesti Pohjois-Savon alue sekä Vaalijalan Nenonpelto, joka on erityisryhmien osaamis- ja tukikeskus Pieksämäen Nenonpellolla (Risto Tabell, kehitysvammaappi, henkilökohtainen tiedonanto 6.3.2023). Kehitysvammaistyöhön erikseen nimetyn diakoniatyöntekijän työalueena toimii puolestaan koko Kuopion seurakuntayhtymän alue. Seurakuntayhtymään kuuluvat, Tuomiokirkkoseurakunta, Alavan-, Puijon-, Kallaveden-, Männistön- ja Järvi-Kuopion seurakunnat. (Mira Leinonen, diakoniatyöntekijä, henkilökohtainen tiedonanto 17.3.2023.)

Kirkon ammatteja yhdistää hengellisyys ja sen yhteinen missio eli tehtävä. Tämä kaikille yhteinen tehtävä pohjautuu kolmiyhteisen Jumalan toimintaan maailmassa. Tämä missio on siis Jumalan työn jatkamista maailmassa. Tätä hengellistä perustehtävää kirkko toteuttaa kaikenkattavasti kohtamalla, kutsumalla, palvelemalla, sekä jakamalla evankeliumin hyvää sanomaa. Kirkon keskeisenä arvoperustana toimii usko Jumalaan, ja sen perimmäinen tehtävä on hengellinen. (Kirkkohallitus, i.a., s. 4.)

Meillä jokaisella on yleensä vakaumus johonkin asiaan, joka voi myös vaikuttaa ajattelutapaamme sekä toimintaamme. Ihmisten terveyden ja terveellisen

elämäntavan osatekijänä nähdään myös henkinen hyvinvointi tärkeänä. Henkinen hyvinvointi voi vahvistaa elämän mielekkyyden kokemista sekä ihmisen onnellisuutta. (Sipola, 2020, s. 122–123.) Sipolan mukaan hengellisyydestä voidaan käyttää myös nimitystä spiritualiteetti, joka tulee latinan kielestä. Tämän tutkimuksen yhteydessä spiritualiteetilla tarkoitetaan kristillistä spiritualiteettia, joka pohjautuu kristillisiin perinteisiin. Kristilliset perinteet käsittävät hengellisen elämän, uskon, jumalakuvan sekä suhteen Jumalaan. (Sipola, 2020, s. 137.) Myös Muurinen ym. (2018, s. 140) viittaavat spiritualiteetin syvyyteen, sillä se saattaa ulottua pidemmälle kuin arkitodellisuus, tarjoten myös kokemuksellisuutta elämän tarkoitukselle.

Aallon ja Gothönin (2009 s. 10–13.) mukaan Kristillisen ihmiskäsityksen perusajatuksena on, että Jumalan luomana jokainen ihminen on yhtä arvokas ja ainutlaatuinen, riippumatta hänen fyysisistä tai henkisistä ominaisuuksistaan. He kuvailevat myös tarkemmin, miten hengellisyys voi antaa toivoa omaan elämäntilanteeseen sekä luottamusta tulevaisuuteen. Hengellisyydellä tarkoitetaan oman uskon käytännön harjoittamista, johon kuuluvat esimerkiksi jumalanpalveluksiin osallistuminen, hiljaisuus, mietiskely, ehtoollinen, rukoushetket, laulaminen, yhteys toisiin uskoviin, hengellinen musiikki sekä omaan uskontoon liittyvän pyhän kirjan lukeminen. Nämä hengelliset toiminnot voivat saavuttaa yhteisöllisyyden tunteen, jolla on myös positiivinen vaikutus mielenterveyteen.

Anne Leskelän vuonna 2014 julkaisema opinnäytetyö tutkii myös seurakunnan kehitysvammaisten toimintaa, kehitysvammaisten ja asumisyksikön työntekijöiden näkökulmasta. Opinnäytetyön nimi on Kehitysvammaisten hengellisyyden ilmeneminen ja toiveet hengellisen elämän vahvistamiseksi Nastolan seurakunnassa. Leskelän opinnäytetyön tulokset paljastavat esimerkiksi sen, miten halukkaasti tutkimukseen osallistuneet kehitysvammaiset osallistuvat seurakunnan toimintaan ja onko hengellisyydellä vaikutusta osallistumishalukkuuteen. Haastatteluiden tuloksista käy ilmi, että kehitysvammaiset osallistuvat seurakunnan toimintaan suhteellisen aktiivisesti ja Nastolan seurakunnan toimintaan oltiin pääosin tyytyväisiä. Toimintaan osallistumiseen eivät kuitenkaan vaikuttaneet toiminnan hengellisyys tai kehitysvammaisten käsitys Jumalasta, vaan osallistumista pidettiin itsestään selvänä. (Leskelä, 2014, s. 26, 37.)

3.2 Osallisuuden, esteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmat

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämässä vammaispalvelujen käsikirjassa tarkennetaan, kuinka käsitteet osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen eroavat merkitykseltään toisistaan, vaikka muistuttavat toisiaan. Osallistumisen ja osallisuuden kuitenkin erottaa toimijuus. Osallisuuteen tarvitaan henkilöltä riittävät aineelliset resurssit, sosiaaliset taidot ja kyky tehdä päätöksiä omaan elämään koskien. Osallistuminen ei välttämättä tarvitse niinkään toimijuutta, ja osallistua voi ilman omia päätöksiä. Osallistuminen antaa kuitenkin mahdollisuuden yhteisten asioiden hoitamiseen. Osallistamisessa toimija puolestaan näyttäytyy usein passiivisena osapuolena, jota on vaadittu osallistumaan eikä tarve ole syntynyt omasta tahdosta. Silti osallistaminen voi auttaa saavuttamaan osallisuuden ja osallistumisen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2022a.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivuilla kerrotaan, kuinka osallisuudella voi olla suuri vaikutus hyvinvointiimme. Osallisuuden kokemus voi parhaimmillaan tuoda elämään iloa, turvallisuutta sekä lisätä uskoa ja toivoa tulevaisuuteen. Osallisuuden tavoitteena on heikentää syrjintää ja syrjäytymistä sekä vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2022b.) Ihmisten osallisuudesta yhteiskunnassa on päätetty laissa. Suomen perustuslaki määrittelee, että yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta on noudatettava kaikkia ihmisiä kohtaan. Se määrittelee myös, että kaikilla on oikeus osallisuuteen. (L 731/1999.)

Kirkkojärjestyksessä mainitaan myös osallisuudesta. Sen mukaan kirkon jäsenillä on oikeus päästä osalliseksi kirkon tarjoamista pyhistä toimituksista sekä seurakunnan tarjoamista muista eduista kirkkolain ja kirkkojärjestyksen säännösten mukaisesti. (KJ 1055/1993.) Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa pyritään parantamaan kaikkien mahdollisuutta osallisuuteen. Yhteiskunnassamme on viime vuosina yleistynyt ihmisten yksilöllistyminen. Tämä on myös vähentänyt ihmisten osallisuuden tunnetta ja näin ollen vähentänyt myös yhteisöihin kuulumista. Kirkko on pyrkinyt omalla toiminnallaan lisäämään ihmisten osallisuutta.

Osallisuuteen tarvitaan yhteisöllisyyttä sekä tunnetta siitä, että on hyväksytty ja tuntee kuuluvansa yhteisöön. (Suomen ev.lut.kirkko. i.a-b.)

Tiina Häkkisen julkaisema Progradu-tutkielma Itä-Suomen yliopistosta vuodelta 2011. Kehitysvammaisen seurakuntalaisen osallisuus kirkon kehitysvammaistyössä nousee esiin merkittävänä aiheena kirkon kehitysvammaistyön osalta. Häkkisen tutkimus tarkastelee kirkon kehitysvammaistyötä laaja-alaisesti varsinkin kehitysvammaisten osallisuuden näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää kehitysvammaisten osallisuutta kirkon kehitysvammaistyössä. Tutkimuksessa tarkasteltiin kehitysvammaisten osallisuuden rakentumista, mahdollisuuksia sekä haasteita. Tutkimustulokset osoittivat, että kehitysvammaisten osallistumisessa ja osallisuudessa oli merkittäviä eroja. Osallisuuteen vaikuttavia tekijöitä olivat, seurakunnan työntekijöiden kehitysvammaistyön osaaminen, tarvittavan tuen määrä, mutta myös kehitysvammaisten vamman vaikeusaste. Seurakunnan toimintaan osallistumisen vaikutukset olivat positiivisia ja vaikuttivat kehitysvammaisten hyvinvointiin. (Häkkinen, 2011, s. 4–9.)

Vammaispalvelujen käsikirjassa tarkastellaan esteettömyyttä ja saavutettavuutta tärkeinä edellytyksinä sille, että kehitysvammaiset pystyisivät elämään itsenäisesti ja osallistumaan elämän kaikilla osa-alueilla. Esteettömyydellä pyritään muuttamaan fyysistä ympäristöä sellaiseksi, että se tukisi mahdollisimman hyvin omatoimisuutta ja osallisuutta. Saavutettavuudesta puhuttaessa viitataan hyvin usein digitaaliseen ympäristöön. Saavutettavuudella pyritään mahdollistamaan yhtäläiset mahdollisuudet kaikille käyttää digitaalisen ympäristön tarjoamia palveluita. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2022c.)

Kirkko puolestaan on laatinut Saavu-nimisen saavutettavuusohjelman, jonka tarkoituksena on antaa kaikille mahdollisuus kirkossa käymiseen. Saavutettavuusohjelman tarkoitus on mahdollistaa kaikkien osallistumisen kirkon toimintoihin, riippumatta siitä, millaiset ominaisuudet kenelläkin on. Kirkko on ottanut saavutettavuudessa huomioon myös esteettömyyden, näkemisen, kuulemisen sekä ymmärtämisen näkökulmat. (Suomen ev.lut.kirkko, 2012.)

Suomen YK-liiton mukaan vammaiset ovat yksi syrjityimmistä ihmisryhmistä, mutta silti heillä tulisi olla samanlaiset ihmisoikeudet kuin muillakin. Oikeudellinen ja moraalinen velvollisuus tämän toteutumisesta kuuluu valtiolle. Vammaisten ihmisoikeuksien parantamiseksi YK hyväksyi vuonna 2006 yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista. Suomen osalta sopimus allekirjoitettiin seuraavan vuoden alkupuolella ja ratifioitiin 2016. (Suomen YK-liitto, i.a.) Tämä YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja on koonnut yhteen kattavan tiedon kehitysvammaisten oikeuksista. Se täydentää olemassa olevia YK:n ihmisoikeussopimuksia. Sopimus kieltää kaiken syrjinnän, joka kohdistuu kehitysvammaisiin henkilöihin, ja korostetaan kehitysvammaisten subjektiivisia oikeuksia. Sopimuksessa painotetaan myös esteettömyyttä, yhdenvertaisuutta, osallisuutta sekä saavutettavuutta, sillä myös vammaisilla henkilöillä oikeus kuulua yhteiskuntaamme ja olla sen aktiivisia jäseniä. (Suomen YK-liitto, 2015.)

Tutkimuksen kannalta on tärkeää tarkastella kehitysvammaisten oikeuksia Suomen evankelis-luterilaisen kirkon näkökulmasta. Suomessa kirkko on myös sitoutunut toimimaan tämän yllä mainitun YK-sopimuksen tavoitteiden mukaisesti, ja julkaissut sen vuonna 2012 ilmestyneessä kirkon saavutettavuusohjelmassa (Kirkkohallitus, 2019, s. 4). Kirkon näkökulmasta ajatellen kaikilla kirkon jäsenillä tulisi olla oikeus osallistua kirkon järjestämään toimintaan, ja toiminnan kuuluisi olla sellaista, että se olisi kaikkien osalta täysipainoista. Olipa kyse sitten avioliittoon vihkimisestä, rippikoulusta tai vaikka diakoniatyöstä, kaikilla on oikeus osallistua niihin, myös kehitysvammaisilla. (Kirkkohallitus, 2019, s. 11.)

3.3 Covid-19-pandemian vaikutukset kehitysvammaisten elämään

Covid-19-pandemia luokiteltiin Suomessa vakavaksi kriisiksi ja laajalle levinneeksi tartuntataudiksi. Tämä tilanne vaikutti laajasti ihmisten elämään, ja Suomi eli poikkeustilanteessa 16.3.–16.6.2020 ja 1.3.–27.4.2021 väliset ajat. (Valtioneuvosto, i.a.) Suosituksia siitä, miten tulisi toimia tässä poikkeustilanteessa antoivat erilaiset ammattilaiset. Pääohjeeksi annettiin sosiaalisten kontaktien välttäminen, jotta leviäminen saataisiin pysähtymään. (Calleja, 2020, s. 58.) Suositusten

mukaisesti myös erilaiset päivä- ja työtoiminnot, joissa kehitysvammaiset henkilöt olivat tottuneet käymään, joko lopetettiin tai siirrettiin etäyhteyksin pidettäviksi. Tällä oli merkittävä vaikutus erityisesti yksinasuvien kehitysvammaisten arkeen, koska mahdollisuudet vuorovaikutukseen ja sosiaalisiin suhteisiin vaikeutuivat tai jopa loppuivat kokonaan. (Kestilä ym., 2020, s. 127.)

Kun tarvittavaa ryhmätoimintaa ei ollut riittävästi saatavilla, tämä johti kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisen avun tarpeen kasvuun. Tämän haastoi edelleen avustajien rajoitettu määrä, jota ei voitu lisätä, ja osa jo olemassa olevista henkilökohtaisista avustajista joutui lopettamaan tehtävänsä. Tähän tilanteeseen vaikutti myös tarvittavien rokotusten puuttuminen. Lisäksi kehitysvammaiset koki pelkoa koronavirusta kohtaan, mikä esti osaa heistä palkkaamasta uusia avustajia tilanteen vuoksi. (Nurmi-Koikkalainen ym., 2021.)

Väestötutkimusten ja järjestöjen tiedonantojen perusteella vammaisten ja toimintarajoitteisten henkilöiden asema oli koronapandemian aikana erityisen haavoittuvainen monin tavoin. Vammaisryhmät kokivat esimerkiksi yksinäisyyttä huomattavasti enemmän, ja heidän taloudellinen tilanteensa oli muita väestöryhmiä heikompi. Eri vammaisjärjestöt saivat pandemian aikana useita yhteydenottoja vammaisilta henkilöiltä, jotka nostivat esiin lisääntyneen yksinäisyyden. Yksinäisyyden lisääntyminen vaikutti suuresti vammaisten henkilöiden mielenterveyteen ja hyvinvointiin. Taloudellista tilannetta heikensi lisääntynyt työttömyys, joka näkyi jo heti koronapandemian alussa. Irtaantumisesta ja lomautukset näkyivät varsinkin niillä aloilla, joihin rajoitustoimenpiteet koskettivat eniten. Vammaisten asema heikkeni myös koulujärjestelmän osalta, sillä kaikki eivät sopeutuneet etäopiskelumallin mukaiseen opiskeluun. Lisäksi toimintarajoitteiset ja vammaiset henkilöt kokivat myös muita väestöryhmiä enemmän, että koronapandemian aikana palveluiden saatavuudessa oli ongelmia. Varsinkin terveystalouden palveluiden saatavuus koettiin riittämättömäksi ja haasteelliseksi. (Kapiainen ym., 2022, s. 190–193.)

Päivittäistä toimintaa järjestettiin koronapandemian aikana lähestulkoon vain asumisyksiköissä, ja vasta keväällä 2022 päivätoiminnot jatkuivat pääsääntöisesti kodin ulkopuolella. Vaikka päivittäiset toiminnot siirtyivät kodin ulkopuolelle, osa asumisyksiköiden asukkaista koki ahdistusta koronaviruksesta, joka esti

osallistumisen kodin ulkopuoliseen toimintaan. Näiden henkilöiden fyysinen ja henkinen toimintakyky heikentyi entisestään. (Kapiainen ym., 2022, s. 193.) Poikkeustila näkyi vielä pitkään muiltakin osin kehitysvammayksiköiden arjessa. Esimerkiksi kasvomaskien suositus kehitysvammayksiköissä jatkui poikkeusolojen jälkeenkin vielä vuoden 2022 keväälle saakka. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2022d.) Kasvomaskien käyttö ei kuitenkaan ole ihan kokonaan loppunut, ja maskisuosituksia annetaan vielä tietyissä tilanteissa. Esimerkiksi Terveyden ja hyvinvointi laitoksen julkaisu vuodelta 2023 osoittaa, että kasvomaskien käyttöä suositellaan ainakin pitkäaikaishoidon ja -hoivan toimintayksiköissä, silloin kun koronataartuntoja esiintyy runsaasti. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023e.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä toimintoja kehitysvammaisille tarjotaan tutkimusalueen seurakunnissa ja millaisia eroja toiminnoissa esiintyy. Lisäksi tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella kehitysvammaisten toimintaa tulevaisuuden näkökulmasta sekä arvioida, miten covid-19-pandemia on vaikuttanut seurakuntien toimintaan.

Tavoitteena oli tuottaa tutkimuskohteiden seurakunnille ajankohtaista ja konkreettista tietoa siitä, miten kehitysvammaiset henkilöt on huomioitu seurakunnan toiminnoissa. Tavoitteena oli myös tarjota mahdollisuus vertailla eri seurakuntien tarjoamia toimintoja. Vertailumahdollisuus voi parhaimmillaan antaa eväitä seurakunnille omien toimintojen kehittämiseen tai yhteistyönäkökulmasta ajatellen se voi antaa virikkeitä kehittää yhteistyötä, niin seurakuntien kuin eri toimijoiden kanssa. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös herätellä seurakuntia huomioimaan kyseisen asiakasryhmän olemassaolo ja jatkamaan tauolla ollutta toimintaa.

Tässä tutkimuksessa on kolme tutkimuskysymystä.

1. Miten kehitysvammaiset on huomioitu seurakunnan toiminnassa nyt ja tulevaisuudessa?
2. Mitä eroja seurakuntien tarjoamissa toiminnoissa on?
3. Miten covid-19 pandemia on vaikuttanut olemassa oleviin toimintoihin?

5 TYÖELÄMÄKUMPPANI JA TUTKIMUSYMPÄRISTÖ

Työelämäkumppaneiden etsimisen sijaan päätettiin toteuttaa tutkimus itsenäisenä, ilman tilaajaa. Tutkimusympäristö rajattiin koskettamaan tiettyä aluetta, joka alueellisesti liittyi kehitysvammaopin työalueeseen. Vaikka tutkimus toteutettiin itsenäisenä, tähän tutkimukseen saatiin apua tiedon ja mentoroinnin osalta alueen kehitysvammaopilta. Tutkimusympäristönä toimivat siis ennalta määritellyt Pohjois-Savon alueen seurakunnat, jotka kuuluvat Kuopion hiippakuntaan. Kuopion hiippakunnan alueella on viisi rovastikuntaa, mutta tutkimuskohteiksi näistä rajattiin ainoastaan kolme rovastikuntaa, jotka olivat Iisalmen ja Rautalammin rovastikunnat sekä Kuopion tuomiorovastikunta. Seurakuntia näiden kolmen rovastikunnan alueella on yhteensä 21. (Kuopion hiippakunta, i.a.)

Rovastikunnilla tarkoitetaan hiippakunnan alueen sisäisiä jaettuja alueita, jotka koostuvat noin 5–10 seurakunnasta. Yleensä nämä seurakunnat, jotka kuuluvat samaan rovastikuntaan tekevät yhteistyötä keskenään. (Suomen ev.lut.kirkko, l.a-d.) Yhteistyö rovastikunnissa olevien seurakuntien kesken on parhaimmillaan tuottanut yhteisiä tapahtumia eri kirkonalojen keskuudessa. Kuitenkin rovastikuntien merkitys on muuttunut ajansaatossa aika vähäiseksi. (Ylä-Savon seurakuntayhtymä, i.a.)

Seurakunnalla puolestaan tarkoitetaan yhteisöä, jonka ovat muodostaneet kristityt. Seurakunta nimitys itsessään voi käsittää koko maailmanlaajuisen Kristuksen

seurakunnan sekä monesti sillä käsitetään myös kristinuskon ulkopuoliset hengelliset yhteisöt. Tässä kontekstissa seurakuntaa tarkastellaan yhteisönä, joka kuuluu Suomalaiseen evankelis-luterilaiseen kirkkoon. (Suomen ev.lut.kirkko, i.a.e.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Laadullinen tutkimus

Jaana Vuoren mukaan tutkimukset jaotellaan karkeasti kahteen, laadullisiin ja määrällisiin menetelmiin (Vuori, i.a.-a). Laadullisen tutkimuksen otos voi olla yleensä pienempää kuin määrällisen, eikä tutkimuksen tarkoituksena ole kuvailla tilastollisia tuloksia (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 73). Tämä tutkimus on laadullinen, ja sen aineisto koostuu teoreettisesta viitekehuksesta sekä erilaisista kerätyistä aineistoista ja niiden analyysistä (Juhila, i.a.). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät-teoksessa Puusan ja Juutin (2020, s. 73) mukaan laadullisen tutkimuksen aineistot koostuvat yleensä erilaisista teksteistä ja sen tavoitteet ovat pääosin kuvailevia, kuten tässäkin tutkimuksessa.

Laadullinen tutkimusmenetelmä soveltui tähän tutkimukseen, koska tavoitteena oli tavoittaa ja ymmärtää tutkittavaa todellisuutta tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden näkökulmasta (Vilka, 2015, s. 94). Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä pyrittiin ymmärtämään ihmisten kokemuksien kautta. Tässä tutkimuksessa pääpainotus oli aineistossa, joka mielletään laadullisen tutkimuksen yhdeksi tunnusmerkiksi. Laadullinen menetelmä ei kuitenkaan poistanut määrällisten elementtien käyttämistä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2009, s. 5–6.) Aineistoa analysoitiin myös määrällisin elementein silloin, kun haluttiin numeerista tietoa tai vastauksia kysymyksiin, kuinka moni tai kuinka paljon (Vilka, 2007, s. 14).

Tutkimustehtävään ja aineistoon liittyvät ratkaisut täsmentyivät vähitellen prosessin edetessä. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2-teoksessa Kiviniemi (2018, s. 62–65) korostaa, kuinka vasta tutkimustoiminnan ymmärtämisen jälkeen ratkaisut voivat vähitellen syntyä. Laadullista tutkimusprosessia voidaan kuvailla prosessina, jossa tutkijoille avautuu mahdollisuus oppia ja tietoisuus tarkasteltavasta ilmiöstä kasvaa tutkimuksen edetessä.

6.2 Aineisto ja aineistonkeruumenetelmät

Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi-teoksessa Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 62) mukaan, aineistoa hankitaan usein laadullisessa tutkimuksessa haastattelun, kyselyn, havainnoinnin ja erilaisten dokumenteista koottujen tietojen avulla. Näistä menetelmistä tähän työhön valikoitui aineistonkeruumenetelmiksi kyselylomake ja kahden asiantuntijan puolistrukturoitu haastattelu.

Käytännössä ennen opinnäytetyön tutkimusaineiston hankkimista ensimmäisenä tuli selvittää, edellyttääkö tutkimus luvan hakemista. Tutkimusluvan tarpeellisuudesta tiedusteltiin Rautalammin rovastikunnasta, joka kuului tämän tutkimuksen tutkimusalueeseen. Kyseisen rovastikunnan lääninrovastin mukaan tutkimukseen kerättävät tutkimusaineistot eivät pitäneet sisällä salassa pidettäviä tietoja, ja toiminta oli julkista, joten tutkimukseen ei tarvinnut hakea lupaa. Kettunen (2018) korostaa myös, kuinka tutkijoiden täytyy tiedustella luvan tarpeellisuudesta siitä organisaatiosta, jossa tutkimukseen valikoituneet kohdehenkilöt työskentelevät. Kettunen mainitsee myös, kuinka tutkimuslupakäytännöt voivat vaihdella eri tieteenalojen ja tutkimustyyppien mukaan.

Teoreettinen viitekehys rakentui tähän tutkimukseen perehtymällä tutkimuskysymysten kannalta olennaiseen kirjallisuuteen ja tutkimuksiin. Teoreettisen viitekehysten muodostamisessa käytettiin apuna erilaisia tietokantoja, kuten kansainvälistä Finnaa, Diak Finnaa, ja Ebscoa. Yhtenä keinona tiedonhaussa hyödynnettiin myös ”berrypicking”-tekniikkaa. Berrypicking-tekniikassa hyödynnetään aiempien tutkimuksien, kuten väitöskirjojen, pro-gradututkielmien ja ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden alkuperäislähteitä (Bates, i.a.). Vapaaseen tiedonhankintaan käytettiin aiheeseen liittyviä ammatillisia verkkosivustoja ja Google

Scholar-palvelua. Tietokannoista haettiin systemaattisesti hyödyntäen seuraavia hakusanoja: kehitysvammaisuus, seurakunta, hengellisyys, osallisuus sekä saatavuus. Hakusanojen lisäksi tiedonhakua laajennettiin käyttämällä seuraavia hakutermejä: kehitysvammaisuuden arviointi ja luokittelu, kehitysvammaisuuden määrittäminen, kehitysvammaisten osallisuus ja vammaisuuden käsitteellistäminen. Käytetty kirjallisuus oli suurimmaksi osaksi suomenkielistä, mutta mukaan tuli muutama englanninkielinen julkaisu.

Tutkimusaineisto tähän opinnäytetyöhön kerättiin kevätlukukauden 2023 aikana kahden asiantuntijahaastattelun sekä sähköisen Webropol-kyselyn avulla. Kyselyitä lähetettiin jokaiseen tutkimusalueen seurakuntaan yksi kappale, eli yhteensä 21 kappaletta. Webropol on monipuolinen sovellus, joka mahdollisti tiedon hankkimisen sähköisessä muodossa. (Webropol Oy, i.a.) Haastatteluiden tukena käytettiin valmiiksi laadittuja puolistrukturoituja kyselylomakkeita (Liite 1 ja Liite 2). Webropol-kyselyt olivat sähköisiä puolistrukturoituja kyselylomakkeita, jotka sisälsivät avoimia kysymyksiä sekä monivalintakysymyksiä (Liite 3).

Kyselylomakkeen valintaan aineistonkeruumenetelmäksi vaikuttivat ensisijaisesti sen helppous ja taloudellisuus. Menetelmän valintaan vaikutti myös sen soveltuvuus, jotta saataisiin kerättyä mahdollisimman relevanttia tutkimusaineistoa. Hirsjärvi ja Hurme (2022, s. 33) näkevät kyselylomakkeen helppouden ja taloudellisuuden positiivisena ominaisuutena. Kyselylomakkeen hyvänä ominaisuutena he korostavat myös sitä, että huolellisesti suunniteltu kyselylomake soveltuu erinomaisesti yksiselitteisen ja konkreettisen ilmiön selvittämiseen.

Kyselyn tavoitteena oli tavoittaa tutkimusalueen jokaisesta seurakunnasta yksi vastaaja eli yhteensä 21 vastaajaa. Kyselyiden vastaajien valitsemiseen tehtiin pohjatyötä tutustumalla tutkimusalueiden seurakuntien työntekijöihin seurakuntien verkkosivustojen kautta. Kun seurakuntien työntekijät oli valittu verkkosivustojen tietojen perusteella, jokaiselle soitettiin erikseen ja kyseltiin heidän halukkuudestaan osallistua kyselyyn. Suurin osa vastaajista oli diakoniatyöntekijöitä, mutta myös muutama pappi osallistui kyselyyn. Kysely toteutettiin helmikuun 2023 aikana ja kaikki 21 osallistujaa vastasivat kyselyyn.

Koska tietoa haluttiin saada pienellä aikavälillä usealta henkilöltä, jotka olivat myös maantieteellisesti kaukana toisistaan, valikoitui sähköinen Webropol-kyselylomake kyselyn toteuttamisen välineeksi. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1-teoksessa Valli ja Aaltola (2015, s. 109–110) korostavat, kuinka tietotekniikka on yleistynyt myös tutkimuskäytössä, ja verkkokyselyiden vastausprosentit sekä niiden suosio ovat nousseet. Verkkokyselyiden lähettämisen ja vastauksen saannin nopeus mainitaan suurimpana etuna, vaikka kohderyhmän saavutettavuus saattaa aiheuttaa joskus pohjatyötä. Sähköisen aineistonkeruumenetelmän positiivisena ominaisuutena korostetaan sen taloudellisuutta ja maantieteellistä esteettömyyttä.

Ennen varsinaisen kyselyn lähettämistä toimivuutta testattiin Tietoarkiston sähköisen tutkimusaineiston ohjeistuksen mukaisesti. Ohjeistuksessa painotettiin suunnittelua ja testausta, koska sillä on suora vaikutus siihen, miten tutkimus tulisi onnistumaan. Kyselyn pituudessa otettiin huomioon verkkokyselyiden optimaalinen vastausaika, joka on pituudeltaan noin 15–20 minuuttia. Kyselylomakkeen ulkoasuun kiinnitettiin huomiota, sillä sen ulkoasulla on vaikutusta vastausmishalukkuuteen. Ulkoasun suunnittelun lisäksi kiinnitettiin huomiota myös kieliasuun, kysymysten pituuteen ja niiden asettelemaan, sillä ne vaikuttavat siihen, miten vastaajat jaksavat ja osaavat vastata kysymyksiin. Kyselyä pyrittiin helpottamaan vastausohjeistuksella, jotta vastaajien olisi helpompaa vastata kysymyksiin oikein. (Tietoarkisto, i-a.)

Asiantuntijahaastattelut toteutettiin maaliskuussa 2023. Tutkimukseen haastatettiin kahta asiantuntijaa, joiden työnkuvaan seurakunnissa liittyi kehitysvammaisten kanssa työskenteleminen. Molemmat haastattelut toteutuivat yksilöhaastatteluina Microsoft Teams-videopuheluiden kautta. Haastattelut taltioitiin puhelimen nauhuritoiminnon avulla sekä muistiinpanojen avulla. Haastatteluissa käytettiin apuna valmiita puolistrukturoituja haastattelurunkoja, jotka löytyvät tämän tutkimuksen liitetiedostoista. (Liite 1 ja Liite 2.)

Asiantuntijuuden käsite voi olla hyvinkin laaja, sillä jokaista meistä voidaan pitää oman elämän asiantuntijoina. Kuitenkin tämän tutkimuksen haastateltavien asiantuntijuus perustuu ammattiperusteeseen. Itse asiantuntijahaastattelu ei

sinällään ole haastattelumenetelmä, joka toimii yksittäisenä menetelmänä. Paremminkin voidaan puhua ajattelutavasta, jolla voidaan mahdollistaa tutkijoille lisäkysymyksiä ja valintoja. (Hyvärinen ym. 2017, s. 181.)

Asiantuntijoiden haastattelut toteutettiin teemahaastattelun periaatteiden mukaisesti. Haastatteluihin oli etukäteen mietitty teemat, joita käsiteltiin haastatteluissa (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 65). Valittu haastattelumuoto tarjosi mahdollisuuden vapaampaan keskusteluun, koska haastattelutilanne oli luonnollisen kaltainen vuorovaikutustilanne (Räsänen, 2006, s. 168). Asiantuntijoiden haastattelut mahdollistivat syventävien tietojen hankkimisen, sillä haastattelun joustavuus antoi mahdollisuuden esittää lisäkysymyksiä ja tarkennuksia (Hirsjärvi & Hurme, 2022, s. 33–34).

Tämän tutkimuksen haastatteluaineisto litteroitiin tekstinkäsittelyohjelmaa hyödyntäen tietokoneelle, ja litteroidut aineistot varmuuskopioitiin erilliselle muistitokulle. Haastattelun nauhoitukset tuhottiin välittömästi litteroinnin jälkeen. Haastattelut litteroitiin lähestulkoon sanasta sanaan, vaikka Hirsjärven ja Hurmeen (2022, s. 147) mukaan se on työlästä. Aineiston purkaminen tietokoneelle auttoi analyysin tekemisessä, sillä turhalta aineistojen siirrota välttyttiin. Haastattelujen litterointiin lähes sanasta sanaan vaikutti myös se, että haastateltavia oli ainoastaan kaksi. Jos haastateltavia olisi suurempi määrä ei yksityiskohtaiseen litterointiin olisi kannattanut ryhtyä. Kerättyyn aineistoon riitti kuitenkin perustason litterointi, eikä aineistoa purettu liian pikkutarkasti, koska tutkimuksen kiinnostus oli sisällössä, eikä niinkään vuorovaikutuksellisissa valinnoissa.

6.3 Aineiston analyysi

Tutkimusaineiston analyysi oli monivaiheinen prosessi, joka alkoi tutustumalla saatuun aineistoon ja analyysimetodin valinnalla. Käytännössä tutkimusaineistoon tutustuminen tapahtui lukemalla aineisto useaan kertaan läpi. Huolellinen tutustuminen auttoi hahmottamaan aineistoa ja ymmärtämään analyysin merkitystä. (Hirsjärvi & Hurme, 2022, s. 151.) Analyysin tavoitteena oli tiivistää ja jalostaa vastaukset käsitteelliseen ja teoreettiseen muotoon (Günther ym., i.a.).

Haastatteluiden ja Webropol-kyselyiden aineistojen analyysi tehtiin maaliskuun ja huhtikuun välisenä aikana vuonna 2023.

Haastatteluista ja kyselyistä saadut tutkimusaineistot analysoitiin sisällönanalyysillä. Tutkimusmetodina aineistolähtöinen sisällönanalyysi soveltui parhaiten tämän tutkielman tutkimusaineiston analyysimenetelmäksi, sillä se mahdollisti tutkimusaineiston monipuolisen tarkastelun. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät-teoksessa Puusa (2020, s. 143) korostaa, kuinka sen väljyys metodina mahdollistaa tutkimusaineiston monipuolisen tarkastelun sekä laadullisen ja määrällisen aineiston yhdistämisen. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi-teoksessa Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 78–91) kertovat myös, kuinka sisällönanalyysi soveltuu kaikkiin laadullisiin tutkimuksiin analyysimenetelmäksi. Menetelmä voi toimia yksittäisenä metodina tai osana toista analyysimenetelmää. Tässä tutkielmassa aineiston analyysi toteutui induktiivisesti eli aineistolähtöisesti. Aineistolähtöinen sisällönanalyysin vaiheita voidaan kuvailla karkeasti kolmivaiheisen prosessin avulla, jonka vaiheisiin kuuluvat redusointi, klusterointi ja abstrahointi. Tutkimusaineistosta esiin nousevia käsitteitä pyrittiin yhdistelemään niin, että ne vastaisivat tutkimuskysymyksiin.

Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirjan mukaan aineistolähtöisen analyysin tutkimusaineiston jäsentelyn tueksi on kehitelty erilaisia ohjelmia. Tämän tutkielman tutkimusaineiston jäsentelemisen apuna käytettiin kuitenkin tavallista tekstinkäsittelyohjelmaa. Sisällönanalyysin apuna käytettiin myös koodausta. Kerättyä aineistoa luettiin tarkkaan ja samalla aineistoa koodattiin värien avulla. Tutkimusaineistosta alleviivattiin tutkimustehtävien kannalta olennaisia kohtia niin, että samasta aiheesta kertovat asiat alleviivattiin samalla värillä. Koodauksen tarkoitus oli auttaa jäsentämään tutkimusaineistoa ja helpottaa analyysia. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006a.)

Analyysimenetelmän valinnan ja tutkimusaineistoon tutustumisen jälkeen aineistolähtöinen sisällönanalyysi toteutettiin kolmivaiheisen prosessin mukaisesti. Ensimmäisessä vaiheessa tutkimusaineistosta pyrittiin redusoimaan kaikki tutkimukselle epäolennainen tieto pois. Kun tutkimusaineistoa alettiin pelkistämään ja poistamaan turhaa tietoa, aineistosta etsittiin ilmauksia, jotka vastaisivat

tutkimustehtäviin. Tutkimusaineistosta etsittiin kaikki tutkimustehtäviin viittaavat ilmaukset ja ne alleviivattiin. Alleviivauksessa käytettiin värikoodausta, jolla voitiin erotella alkuperäisilmaukset pelkistetyistä ilmauksista, mutta myös tutkimustehtävät toisistaan. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 92.) Koodausta toteutettiin systemaattisesti ja tutkimusaineisto käytiin useasti huolella läpi, jotta saatiin luotua riittävän toimiva runko analysointia varten (Vuori, i.a.-b).

Pelkistämisen ja koodauksen seurauksena tutkimusaineisto selkeytyi ja muokautui selkeämmäksi kokonaisuudeksi, minkä myötä alustavien johtopäätösten tekeminen aineistosta helpottui. Redusointivaiheessa pyrittiin huomioimaan välitallennukset, jotta tarvittaessa voitaisiin palata tehtyihin ratkaisuihin. (Puusa, 2020, s. 145.) Värikoodatut ilmaukset siirrettiin erilliseen Word-tiedostoon. Tutkimusaineistosta löytyi myös epäolennaista tietoa, joka vaikutti mielenkiintoiselta. Kaikesta huolimatta osa niistä jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle, koska pyrittiin pysymään tutkimusaiheessa.

Aiemmassa vaiheessa muodostetut ilmaukset klusteroitiin eli ryhmiteltiin. Edellisessä vaiheessa koodatut alkuperäisilmaukset käytiin huolellisesti läpi, etsien samalla aineistosta samankaltaisia sekä eroavia käsitteitä. Samankaltaisista asioista ryhmiteltiin yhtenäisiä alaluokkia, jotka nimettiin niitä kuvaavalla käsitteellä. (Taulukko 1.) Alaluokkia yhdisteltiin niin, että niistä syntyi yläluokkia, ja yläluokat yhdistettiin niin, että syntyi pääluokkia, jotka myös nimettiin sitä kuvaavalla käsitteellä. Lopuksi pääluokkia verrattiin tutkimuskysymyksiin ja etsittiin yhdistäviä tekijöitä. Sisällönanalyysissä klusterointi auttoi jäsentämään aineistoa ja löytämään esimerkiksi samanlaisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 92.)

Taulukko 1. Esimerkki aineiston ryhmittelystä.

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
<ul style="list-style-type: none"> - Koen koulutukseni riittäväksi - Ei ole osaamista asiaan - Kanssakäyminen on ollut aina luontevaa, lisäkoulutus ei koskaan ole turhaa - Lisää koulutusta varsinkin vaikeasti kehitysvammaisten kohtaamiseen 	<ul style="list-style-type: none"> - Koulutus riittää - Ei tarvittavaa osaamista kehitysvammaatyöhön - Valmiudet hyvät, mutta koulutus tarpeellista - Halutaan koulutusta
<ul style="list-style-type: none"> - Suunnittelevat itse ohjelmaa erilaisiin tapahtumiin. - Saavat ideoida leirien toimintaa. Kehitysvammaisten kirkkopyhissä avustajina. - -Ovat mukana vapaaehtoistyössä, Jumalanpalveluksissa avustajina ja keittiötyössä. 	<ul style="list-style-type: none"> - Osallisuus toiminnassa - Vapaaehtoistyö - Avustustyö

Luokittelua jatkettiin vielä abstrahointivaiheessa, sillä klusterointi menee hieman päällekkäin tämän vaiheen kanssa. Aineistosta pyrittiin irrottamaan tutkimuskysymysten kannalta relevanttia tietoa, ja näiden tietojen pohjalta voitiin muodostaa teoreettisia käsitteitä. Käsitteitä yhdisteltiin niin kauan, että saatiin vastauksia tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 93–94.) Teoreettisten käsitteiden tekeminen ei rajoittunut ainoastaan analysoinnin viimeisiin vaiheisiin, sillä koko prosessin ajan pyrittiin luomaan käsitteellisempää ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä, ja tulkintaa syntyi koko prosessin ajan. Analysointi oli aikavievää ja vaati jatkuvaa tulkintaa sekä paljon päättelyä. (Puusa, 2020, s. 144–145.)

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

7.1 Kehitysvammaisille suunnattu toiminta seurakunnissa

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että tutkimusalueen seurakunnat järjestävät melko aktiivisesti ja monipuolisesti kehitysvammaisille toimintaa, sillä lähes jokaisessa seurakunnassa toimintaa järjestettiin. Kehitysvammaisille suunnattua säännöllistä toimintaa järjestettiin tällä hetkellä 15:ssä seurakunnassa, 21:stä kyselyyn osallistuneesta seurakunnasta. Tarkemman tarkastelun tuloksena niissäkin seurakunnissa, jotka olivat vastanneet, ettei järjestetä säännöllisesti toimintaa, järjestettiin toimintaa kuitenkin joissain määrin. Mahdollisuus osallistua kaikille avoimeen toimintaan mainittiin useasti. Ilmeni myös, että näidenkin seurakuntien alueella tehtiin vierailuja kehitysvammaisten asumisyksiköihin, joissa järjestettiin kehitysvammaisille suunnattuja hartauksia. Hartaudet toteutettiin joko oman seurakunnan järjestämänä tai alueella toimivan kehitysvammaisjärjestönsä kanssa yhteistyössä. Myös kaksi seurakuntaa oli vastannut, ettei kehitysvammaisille järjestetä toimintaa, mutta nämä seurakunnat kuuluivat Kuopion seurakuntayhtymään, jonka alueella järjestetään seurakuntayhtymän kehitysvammaistyöntekijän toimesta, säännöllistä kehitysvammaisten toimintaa.

Tulosten perusteella suosituimpia kehitysvammaisten toimintoja seurakunnissa olivat virkistysretket, jumalanpalvelukset, rippikoulutoiminta, juhlat ja erilaiset tapahtumat. Rippikoulutoimintaa järjestettiin yleensä erityisrippikouluna kehitysvammaisille suunnattuna, mutta kehitysvammaisilla oli myös mahdollisuus osallistua integroituneesti tavalliseen rippikoulutoimintaan. Usein rippikoulun yhteydessä tehtiin yhteistyötä kehitysvammaisjärjestönsä ja seurakuntayhtymän kanssa. Kehitysvammaisten kuorotoiminta ja musiikkiryhmät olivat vähiten järjestettyjä toimintoja tutkimusalueen seurakunnissa.

Kehitysvammaisten muun toiminnan joukosta nousi esiin, että hartauksien järjestäminen kehitysvammaisten asumisyksiköissä ja päivätoiminnassa oli hyvin suosittua. Kokonaisuutena tuloksista kävi ilmi, että seurakunnan toiminnot olivat erittäin monipuolisia. Toimintoihin kuuluivat hartauksien lisäksi rukouspiirit eri tiloissa

ja ympäristöissä, yhteiset lounaat, keskusteluryhmät, käsityökerhot, erilaiset tapahtumat ja avoin toiminta kaikille. Kaikki nämä mainitut toiminnot ovat hyödyllisiä ja tärkeitä kehitysvammaisten henkilöiden tukemisessa ja osallisuuden edistämässä.

Tutkimuksen tuloksista nousi esiin myös kehitysvammaisten kirkkopyhä, johon useat tutkimusalueen seurakunnista osallistuvat vuosittain. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että kehitysvammaisapari on tärkeä yhteistyökumppani useille tutkimusalueen seurakunnista, erityisesti silloin, kun kyseessä on kehitysvammaisten kirkkopyhä. Kehitysvammaisaparin erityisosaaminen korostuu juuri tällaisessa toiminnassa, ja hän voi antaa tukea seurakunnille, jotka haluavat tehdä kirkkopyhästä mahdollisimman saavutettavan ja osallistavan kehitysvammaisille. Yhteistyö kehitysvammaisten kirkkopyhän osalta ei rajoitu pelkästään kehitysvammaisaparin kanssa tehtävään yhteistyöhön. Myös seurakuntayhtymän työntekijä on mukana seuraavan kirkkopyhän toteutuksessa, ja hän myös tekee tiivistä yhteistyötä kehitysvammaisaparin kanssa.

Kyseinen kehitysvammaisten kirkkopyhä järjestetään kerran vuoteen, ja se saavuttaa arviolta 700–1300 kehitysvammaista ympäri Suomea. Kirkkopyhiä on järjestetty ympäri Suomea jo 40 vuoden ajan, aluksi seurakuntien ja Kehitysvammaisten Tukiliiton kanssa yhteistyössä, mutta vetovastuu toiminnasta siirtyi seurakunnille 1990-luvun alussa. (Suomen ev.lut.kirkko, i.a-a.) Vuoden 2023 valtakunnallinen kehitysvammaisten kirkkopyhä järjestetään Kuopiossa, joka on myös keskeinen alue tässä tutkimuksessa (Kuopion ev.lut.seurakunnat, i.a).

Vain 43 %:ssa seurakunnista kehitysvammaiset olivat jollain tavalla mukana vapaaehtoisena seurakunnan toiminnassa. Kuitenkin Pohjois-Savon alueella oli aktiivisia kehitysvammaisia, jotka ovat mukana seurakunnan vapaaehtoisena toiminnassa. Yleisimmin kehitysvammaisten vapaaehtoistyö liittyi avustustehtäviin Jumalanpalveluksissa ja keittiötyössä. Osassa seurakunnista mainittiin, että kehitysvammaiset pystyivät osallistumaan erilaisten leirien tai kerhojen ohjelmien ideointiin ja suunnitteluun. Lisäksi he saattoivat toimia vapaaehtoisina erilaisissa kerhoissa ja Yhteisvastuukeräyksissä. Näiden seurakuntien vastauksissa korostui kehitysvammaisten aktiivinen osallistuminen yhteisön toimintaan. Kuitenkin

seurakuntien tulisi enemmän pohtia mahdollisuutta työllistää tai kutsua kehitysvammaisia vapaaehtoistoimintaan, vaikka he saattavat tarvita enemmän ohjausta.

Kehitysvammaisten kohtaamiseen ja toiminnan järjestämiseen tarvittavien osaamisten koettiin olevan pääpiirteittäin ihan hyvällä tasolla. Ainoastaan muutaman seurakunnan kohdalla tulokseksi saatiin, ettei ole tarpeeksi tarvittavaa osaamista. Peräti kuuden seurakunnan osalta omaa osaamista pidettiin niin vahvana, ettei tarvita lisäkoulutusta. Suurin osa vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että uusien taitojen opettelu ei olisi pahitteeksi. Koulutusta toivottiin erityisesti vaikeasti kehitysvammaisten kohtaamiseen, tunnetaitojen osaamiseen ja kehitysvammaisten surun kohtaamiseen. Viittomakielen osaaminen mainittiin myös tärkeänä taitona.

Kehitysvammaisten toimintaan sekä sen määrään oltiin jokseenkin melko tyytyväisiä, ja nykyistä toimintaa pidettiin riittävänä. Ainoastaan seitsemän seurakunnan kohdalla oli toiveita, että toimintaa voisi olla enemmän. Myös osa näistä seurakunnista, yhtymätason kehitysvammatyöntekijä sekä kehitysvammapappi olivat saaneet toiveita lisätoiminnan järjestämisestä. Vaikka toimintaa kaivattiin niin työntekijöiden kuin asiakkaiden toiveesta, selvästi yhdistettiin, että entisestään niukemmat resurssit vaikuttavat toiminnan tarjoamiseen.

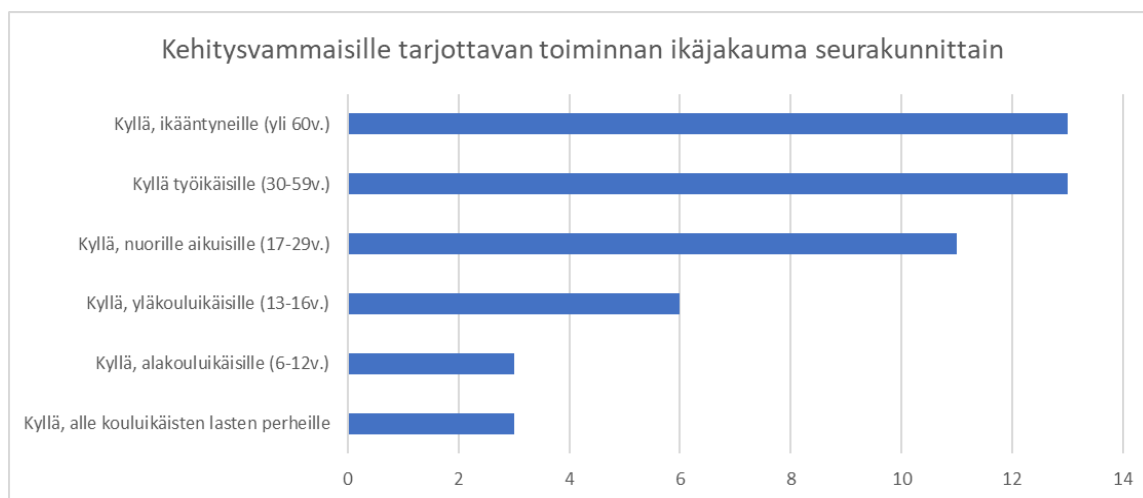
Vaikka toimintaa järjestetään, useat seurakunnat kokivat, että kehitysvammaisten toiminnan järjestämisessä on monin tavoin haasteita. Resurssipula oli yksi keskeisimmistä tekijöistä, ja pienet resurssit vaikuttivat myös toiminnan määrään. Työntekijäresurssit koettiin usein aika rajallisina, ja vapaaehtoisten saaminen kehitysvammaisille suunnattuun toimintaan koettiin haasteellisena. Lisäksi yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja yhteistyön rakentaminen eri tahojen välillä saattavat aiheuttaa haasteita.

Kehitysvammaisten toiminnan järjestäminen voi haastaa seurakuntia, mutta silti lähes kaikissa tutkimusalueen seurakunnissa oli suunnitteilla kehitysvammaisten toimintaa tuleville vuosille. Tulokset näyttävätkin, että kehitysvammaisten toiminta jatkuu monipuolisena. Hartaudet ja jumalanpalvelukset ovat keskeisenä

osana kehitysvammaisten toimintaa, samoin kuin asumisyksiköissä ja päivätoiminnassa vierailut. Kehitysvammaisten kirkkopyhä, tapahtumat, juhlat, retket ja leirit pysyvät suosittuina aktiviteetteina. Lisäksi erityisrippikoulutyö ja saunaillat mainittiin tulevien vuosien suunnitelmissa. Yleisesti ajateltuna näyttää, että kehitysvammaisten toiminnot jatkuvat hyvin samankaltaisina.

Seurakunnissa kehitysvammaisten toimintaa järjestettiin eniten aikuisille, varsinkin 30-kymmenestä vuodesta eteenpäin. Vähiten toimintaa järjestettiin lapsille, alakouluikäisille ja alle kouluikäisille. Nuorten aikuisten kohdalla järjestetty toiminta oli myös vähäisempää kuin sitä vanhempien osalta. Ikäryhmittäin eroavaa toimintaa voidaan selittää jo sillä, että lapset ja nuoret aikuiset ovat yleensä vielä koulussa tai työelämässä, joten seurakunnan toimintaan ei jää aikaa tai sille ei ole niin tarvetta. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Kehitysvammaisille järjestetyn toiminnan ikäjakauma seurakunnissa.

Seurakuntien erikseen tarjoamassa kehitysvammaisten toiminnassa sekä kehitysvammaopin ja erikseen nimetyn kehitysvammaistyön diakoniatyöntekijän tekemässä kehitysvammaistyössä toteutuvat kirkon kehitysvammaistyön periaatteet. Kehitysvammaisille erikseen järjestetty toiminta ottaa kehitysvammaisten ihmisten yksilöllisyyden huomioon, ja he voivat kokea olevansa yhtä arvokkaita kuin muutkin seurakuntalaiset.

7.2 Eroavaisuudet seurakuntien toiminnoissa

Kuopion alueella toimivat seurakunnat, Tuomiokirkkoseurakunta, Alava, Kallavesi, Männistö, Puijo ja järvi-Kuopio ovat hieman erilaisessa asemassa, verrattuna muihin tutkimukseen osallistuneista seurakunnista, koska kuuluvat seurakuntayhtymään ja kehitysvammaistyöhön on nimetty erikseen työntekijä. Kehitysvammaistyöntekijän toimesta Kuopion alueella järjestettiin kehitysvammaisille säännöllistä toimintaa. Tämä näkyi siinä, että Kuopion seurakuntayhtymän seurakunnat, Järvi-Kuopion seurakuntaa lukuun ottamatta, järjestivät itsenäisesti vain vähän toimintaa kehitysvammaisille ja osallistuivat lähinnä seurakuntayhtymän yhteiseen toimintaan. Päävastuu kehitysvammaisten toiminnasta Kuopion kaupungin alueella näyttää olevan siihen erikseen nimetyllä työntekijällä.

Tutkimusalueen kolme seurakuntaa erottuivat kehitysvammaistyön osalta muista seurakunnista, koska niissä ei ollut erikseen nimettyä työntekijää vastaamaan kehitysvammaistyöstä. Tämä näkyi siinä, että kehitysvammaisille järjestettävää toimintaa oli vähemmän kuin muissa seurakunnissa. Näissä seurakunnissa kehitysvammaisille oli käytännössä tarjolla vain erityisrippikoulu ja hartaustoimintaa kehitysvammaisten asumisyksiköissä. Tuloksista tuli myös ilmi, että kahdessa näistä seurakunnista ei tehty yhteistyötä Pohjois-Savon kehitysvammaopin kanssa, mutta toinen näistä seurakunnista teki yhteistyötä Etelä-Savon kehitysvammaopin kanssa. Näissä seurakunnissa ei myöskään ollut aloitettu uudelleen kaikkia samoja kehitysvammaisten toimintoja, joita tarjottiin ennen covid-pandemiaa. Kokonaisuudessaan kehitysvammaisten toiminta oli varsin vähäistä ja erosi niistä seurakunnista, joissa oli erikseen nimetty työntekijä vastaamassa kehitysvammaistyöstä.

Kehitysvammaisten toimintaa seurakunnissa järjestettiin myös yhteistyössä ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Kuitenkin tämä yhteistyö eri toimijoiden kanssa erosi kolmen seurakunnan osalta suuresti, sillä ne eivät tehneet yhteistyötä ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Useiden seurakuntien yhteistyöverkosto oli moninainen, mutta eniten yhteistyötä tehtiin asumispalveluyksiköiden kanssa. Päivätoiminnan, erilaisten järjestöjen sekä kuntien kanssa tehtävä yhteistyö oli myös hyvin yleistä, sillä noin puolet vastaajista teki yhteistyötä näiden toimijoiden

kanssa. Kuitenkin Kuopion seurakuntayhtymän työntekijän ja kunnan välinen yhteistyö oli vähäistä, ja rajoittui lähestulkoon tiedotukselliseen yhteistyöhön. Lisäksi tuloksena saatiin, että Kuopion seurakuntayhtymän työntekijä teki yhteistyötä eri oppilaitoksien kanssa.

7.3 Covid-19-pandemian vaikutukset toimintaan

Covid-19-pandemia vaikutti laajasti kehitysvammaisten toimintaan seurakunnissa. Lähikontaktissa tapahtuva toiminta lopetettiin tai siirryttiin videoidun toiminnan pariin. Palveluyksiköiden vierailuja rajoitettiin, ja ainoastaan hartauksien pitämiseen ei tullut pahemmin katkoja, sillä yksittäisen ihmisen vierailut saatettiin sallia.

Suomessa useat seurakunnat siirtyivät poikkeustilanteen aikana käyttämään striimauspalveluita, erityisesti jumalanpalvelusten ja hartaustoiminnan osalta. Striimausta toteutettiin joko reaaliaikaisesti tai tallenteiden avulla. Tämä toimintamuoto soveltui hyvin esimerkiksi kehitysvammaisille, joiden terveydentila oli heikentynyt tai olisi saattanut vaarantua lähikontaktissa. (Suomen ev.lut.kirkko, i.a.f.)

Tulosten perusteella näyttäisi siltä, että kehitysvammaisten toiminta on palautunut samanlaiseksi kuin ennen covid-pandemiaa, vaikka pieniä eroja on havaittavissa. Kaikissa niissä seurakunnissa, joissa järjestettiin kehitysvammaisille toimintaa ennen pandemiaa, toimintaa on vähitellen jatkettu uudelleen. Kuitenkin kaikki kehitysvammaisten toiminnot eivät ole ihan täysin samalla tasolla kuin ennen pandemiaa. Tulosten perusteella voidaan todeta, että vaikka koronaviruksella on ollut vaikutusta kehitysvammaisten toimintaan, suurin osa heidän toiminnastaan on palautunut ennalleen.

Kehitysvammaisten toiminnan aloittaminen uudelleen on pandemian jälkeen alkanut erittäin aktiivisesti. Virkistysretket ovat lähes ainoa toiminta, joka ei ole vielä palautunut samalle tasolle kuin ennen pandemiaa. Tulosten perusteella virkistysretket olivat yksi suosituimmista seurakuntien järjestämistä toiminnoista, mutta

pandemian jälkeen kuuden seurakunnan osalta tämä toiminta ei ole vielä jatkunut. Lisäksi muutamien seurakuntien osalta tulokseksi saatiin, että joitakin yksittäisiä toimintoja ei vielä ollut aloitettu uudelleen.

8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosessia ohjaavat sen suositukset eettisyydestä ja hyvistä tieteellisistä käytännöistä. Jokaisella ammattikorkeakoululla on omat käytänteensä, mutta ammattikorkeakoulujen rehtorineuvos Arene ry on julkaissut yhtenäiset eettiset suositukset. Suosituksien tarkoituksena ja tavoitteena on vähentää eroja ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosesseissa ja saada yhtenäisempi linja opinnäytetyöprosesseihin. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, i.a., s. 3–4.) Hyvät tieteelliset käytännöt eivät koske Suomessa pelkästään ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöprosessia, vaan ne koskevat kaikkia tieteenaloja. Päävastuu niiden noudattamisesta kuitenkin kuuluu itse tutkijoille. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, i.a., s. 8.)

Tässä tutkimuksessa perehdyttiin hyviin tieteellisiin käytäntöihin, ja sitouduttiin noudattamaan näitä hyviä käytänteitä läpi koko tutkielman. Tutkimuksessa toimittiin ammattikorkeakoulujen eettisten suositusten mukaisesti ja noudatettiin Diakonia-ammattikorkeakoulun ohjeistuksia. Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 110–111) teoksessa korostetaan myös hyviä tieteellisiä käytäntöjä, joita tässä tutkimuksessa noudatettiin. Tämä tutkimus pyrittiin toteuttamaan vastuullisesti, eettisesti ja oikeita toimintatapoja noudattaen. Tutkijoina pyrittiin olemaan luotettavia, rehellisiä, huolellisia sekä tarkkoja. Toimimalla hyvien tieteellisten käytänteiden mukaisesti pystyttiin vaikuttamaan positiivisesti myös tämän tutkimuksen uskottavuuteen ja luotettavuuteen.

Tässä tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytetty verkkokysely tuo lisää luotettavuutta tutkimustuloksiin. Ikkunoita tutkimusmetodeihin-teoksessa

Vallila ja Aaltola (2015, s. 110) viittaavat myös verkkokyselyiden luotettavuuteen. Heidän mukaansa analyysivaihe on luotettavampi, koska aineisto ei vaadi erillistä litterointia ja vastaukset ovat vastaajan jättämässä muodossa. Aineistoa ei tarvitse siis erikseen käsitellä ja litteroida, minkä ansiosta myös virheet tässä vaiheesta vähenevät.

Tämän tutkimuksen tulosten luotettavuuden vahvuutena voidaan nähdä käytetyt aineistonkeruumenetelmät. Yksi merkittävä luotettavuutta lisäävä tekijä tässä tutkimuksessa on pienimuotoinen menetelmätriangulaatio. Menetelmätriangulaatiolla tämän tutkimuksen yhteydessä tarkoitetaan aineistonkeruumenetelmien yhdistämistä, sillä tämän tutkimuksen tutkimusaineisto kerättiin haastatteluiden ja kyselyiden avulla. Menetelmätriangulaation avulla tutkittavaa ilmiötä voitiin tarkastella eri näkökulmista, minkä ansiosta ilmiöstä saatiin myös riittävän kattava kuva. Kyselylomakkeiden tulosten avulla voitiin hyvin hahmottaa tutkittavaa ilmiötä, mutta asiantuntijahaastattelut vahvistivat syvempää ymmärrystä tutkivasta ilmiöstä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006b.)

Tutkimuksessa käytettyjen aineistonkeruumenetelmien ja menetelmätriangulaation lisäksi luotettavuutta tutkimukseen saatiin lisää antamalla haastatteluun osallistuneille asiantuntijoille mahdollisuus tutustua haastatteluaineistosta tehtyihin tuloksiin ennen niiden julkaisua. Tällä tavoin pystyttiin varmistamaan tuloksien totuudenmukaisuus ja oikeellisuus. Tutki ja kehitä-teoksessa Vilkka (2021, s. 155–156) korostaa myös, kuinka tutkimukseen tuo luotettavuutta se, että tutkija on käsitteellistänyt asiat niin, että tutkittava ymmärtää kysymysten tarkoituksen oikein. Tutkijan tekemät tulkinnat vastauksista tulee vastata tutkittavan käsityksiä aiheesta.

Teoreettisen viitekehyksen lähdeaineiston hankinnassa otettiin huomioon lähdekriittisyys. Lähdeaineistona käytettiin mahdollisimman ajankohtaista, monipuolista ja luotettavaa tietoa. Luotettavuutta pyrittiin lisäämään jättämällä epävarmat lähteet tutkimuksen ulkopuolelle. Lähdeaineistossa käytettiin suurimmalta osin suomalaisia lähteitä, mikä vähentää kääntämiseen liittyviä kysymyksiä luotettavuuden suhteen tässä tutkimuksessa.

Tässä tutkimuksessa tutkimusaineiston analyysissä hyödynnettiin sisällönanalyysiä, joka kuitenkin saattaa herättää tiettyjä kysymyksiä luotettavuudesta. Haasteellisena sisällönanalyysissä pidetään sitä, että se valmisteleo tutkimusaineiston vain johtopäätöksien tekemistä varten, mutta ei anna vielä tuloksia. Tästä syystä myös tutkimus voi jäädä kesken, jos johtopäätöksiä esitetään jo tuloksina. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 87.) Tässä tutkimuksessa tämä keskeneräisyyden mahdollisuus huomioitiin, ja tuloksien raportoinnissa pyrittiin välttämään tätä virhettä.

Oman toiminnan kriittistä reflektointia pyrittiin tekemään koko tutkimusprosessin ajan. Tässä tutkimuksessa pyrittiin huomioimaan, että työasenne on kriittinen ja arvioiva, mutta silti asenteeltaan utelias. Tutkimusprosessin eri vaiheissa käytettiin huolellista harkintaa, ja kaikkien eri osa-alueiden valintoja arvioitiin ja tarkasteltiin kriittisesti. Myös tutkimuksen eri vaiheita pyrittiin kuvaamaan mahdollisimman selkeästi sekä yksityiskohtaisesti. Tämän tutkimuksen kokonaisuuden tarkastelu osoittaa, että valittujen menetelmien avulla mahdollistettiin haluttu päämäärä, jossa tulokset vastaavat tutkimusongelmiin ja prosessi on johdonmukainen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006c.)

Tässä tutkimuksessa on pyritty huomioimaan myös omien ennakkokäsitysten ja mielikuvien vaikutukset läpi koko tutkimuksen, ja tutkittavaa aihetta on tarkasteltu mahdollisimman objektiivisesti. Kehitysvammaisuus ja seurakunta aiheena ovat sellaisia, että niihin saatetaan usein liittää erilaisia ennakkoluuloja tai asenteita. Siksi tässäkin tutkimuksessa on tärkeää huomioida mahdolliset ennakkoluulojen vaikutukset. Tutkijaposition kannalta on tärkeää tiedostaa, että tässä tutkimuksessa ennakko-oletukset tutkittavasta kohteesta ovat ohjanneet aiheen valintaa ja tutkimuskysymyksen muodostamista.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

9.1 Tuloksien johtopäätökset

Tässä tutkimuksessa etsittiin vastauksia siihen, miten kehitysvammaiset on huomioitu seurakunnan toiminnoissa nyt ja tulevaisuudessa. Tämän tutkimuksen tulokset voidaan tiivistää siten, että kehitysvammaiset on huomioitu tutkimusalueen seurakunnissa tällä hetkellä hyvin tarjoamalla heille monipuolista toimintaa. Toki alueellisia eroavaisuuksia toiminnan tarjoamisessa havaittiin. Vaikka toimintaa järjestettiin kiitettävästi, koettiin sen järjestämisessä olevan monenlaisia haasteita, joilla oli vaikutusta toiminnan määrään. Keskeisimpänä haasteena nousi esiin resurssien vähäisyys.

Tulosten perusteella työikäisille ja ikääntyneille tarjottiin seurakunnissa eniten toimintaa. Ihan pienille ja alakouluikäisille kehitysvammaisille puolestaan toimintaa järjestettiin vähiten. Nuoret kehitysvammaiset sijoittuivat näiden ikäryhmien väliin. Eli tämän tuloksen perusteella voidaan päätellä, että iällä on myös merkitystä siihen, miten hyvin seurakunta on ottanut toiminnoissaan huomioon kehitysvammaiset henkilöt.

Lähivuosien suunnitelmista saatiin tulokseksi, että suurin osa tutkimusalueen seurakunnista on suunnitellut lähivuosille kehitysvammaisten toimintaa. Tuloksista ilmeni, että lähivuosien kehitysvammaisten toiminta näyttää yhtä monipuoliselta kuin tällä hetkelläkin. Kehitysvammaisten kirkkopyhä esiintyi useiden seurakuntien tulevaisuuden suunnitelmassa, mistä voidaan päätellä sen olevan tärkeä tapahtuma niin seurakunnille kuin kehitysvammaisillekin.

Tutkimus etsi myös vastausta siihen, mitä eroavaisuuksia seurakuntien tarjoamisessa toiminnoissa on. Tulosten perusteella näyttää siltä, että pienemmissä seurakunnissa, joissa ei ollut erikseen määriteltyä henkilöä vastaamassa kehitysvammatyöstä, on myös vähemmän toimintaa tarjolla. Toiminnan vähäisyys näkyi siinä, että nämä seurakunnat pystyivät tarjoamaan lähinnä vain hartauksia kehitysvammaisille tai kaikille avointa toimintaa. Toiminnan tarjoamiseen saattoi

vaikuttaa myös se, ettei alueella ollut juurikaan kehitysvammaisia, joten toiminnalle ei koettu olevan tarvetta tai resurssit olivat liian vähäisiä.

Yhdeksi merkittäväksi eroavaisuudeksi tuloksista nousi esiin Kuopion seurakuntayhtymän seurakunnat, erityisesti kaupunkialueen seurakunnat, jotka ovat erilaisessa asemassa verrattuna muihin tutkimusalueen seurakuntiin. Tähän eroavaisuuteen vaikuttaa se, että seurakuntayhtymän alueella on erityisesti kehitysvammatyöhön erikseen nimetty diakoniatyöntekijä, joka järjestää aktiivisesti ja monipuolisesti seurakuntayhtymän alueella kehitysvammaisille toimintaa. Tutkimuksessa nousi esiin myös, että Kuopion kaupunkialueen seurakunnat järjestävät vähäisesti itsenäistä toimintaa kehitysvammaisille, ja suurin vastuu kehitysvammatyöstä tällä alueella on siihen erikseen nimetyllä diakoniatyöntekijällä.

Tutkimus lähestyi etsimään vastausta myös siihen, miten covid-19-pandemia vaikutti olemassa oleviin kehitysvammaisten toimintoihin. Tuloksista tuli ilmi, että pandemia vaikutti kehitysvammaisten toimintaan poikkeustilanteen ajan. Poikkeustilanteen aikana osallistuminen seurakunnan toimintaan tapahtui lähestulkoon ainoastaan etäyhteyksien avulla. Tällä hetkellä näyttää siltä, että kehitysvammaisten toiminta on pikkuhiljaa palannut ennalleen, ja pääpiirteittäin toiminta on palautunut samanlaiseksi kuin ennen pandemiaa. Tuloksista oli kuitenkin havaittavissa alueellista eroavaisuutta. Tulosten perusteella voidaan päätellä, että covid-19 on jäänyt historiaan, ja on uskallettu lähteä toteuttamaan kehitysvammaisten toimintaa uudestaan.

Kokonaisuudessaan tuloksista voidaan päätellä, että kehitysvammaisten toimintaa järjestetään tutkimusalueen seurakunnissa monipuolisesti, joko itsenäisesti tai yhteistyössä. Yhteistyö kehitysvammaisjärjestöjen kanssa oli merkittävää, ja tämä onkin ymmärrettävää, sillä kehitysvammaisjärjestöjen tekemä työ ulottuu lähes jokaiseen tutkimusalueen seurakuntaan. Tulokset lisäksi näyttävät, että seurakunnan valmiudet tarjota kehitysvammaisten toimintaa ovat hyvät. Tätä tulosta puoltaa seurakunnan työntekijöiden oma näkemys, sillä lähes jokainen arvioi omat valmiutensa riittäviksi. Koulutuksen hyödyt kuitenkin tunnistettiin ja koettiin hyödyllisenä. Tutkimuksen tuloksista voidaan siis päätellä, että tutkimusalueen

kehitysvammatyön lähtökohdat toteutuvat, mutta alueellista eroavaisuutta on havaittavissa.

9.2 Pohdinta

Tuloksista nousi esiin Kuopion seurakuntayhtymän kehitysvammatyö, joka herätti tämän tutkimuksen tekijöiden keskuudessa erilaisia mietteitä. Kuopion seurakuntayhtymä, joka on väkiluvultaan suurehko ja maantieteellisesti laaja, on ymmärrettävää, että siellä on nimetty erikseen henkilö, joka vastaa kehitysvammatyöstä. Toisaalta Kuopion seurakuntalaisten väkimäärään suhteutettuna herää ajatuksia siitä, että onko se liian vähäistä, että alueella toimii vain yksi erikseen nimetty diakoniatyöntekijä kehitysvammatyössä.

Tutkimuksessa tuli esiin myös se, että alueen kehitysvammaisesta työalueen laajuus on valtavan suuri, ja kehitysvammaisten seurakuntalaisten määrät ovat suuria. Tämä herätti myös samankaltaisia mietteitä siitä, miten paljon yksi kehitysvammatyöhön erikoistunut pappi kerkeää palvelemaan alueen kehitysvammaisia ja kuinka paljon nämä tekijät vaikuttavat työn rajaamiseen.

Kehitysvammaisten toimintojen alueellinen eroavaisuus nousi tuloksissa esiin muutaman kerran. Tuloksista ilmeni, kuinka suuremmissa seurakunnissa kehitysvammatyöhön oli nimetty työntekijä, jonka vastuulle kuului kehitysvammaisten toiminta, ja tämä myös näkyi toiminnan määrässä. Pienissä seurakunnissa kehitysvammaisten osuus saattaa olla niin vähäistä, ettei kehitysvammaisten toiminnalle ole välttämättä tarvetta tai työntekijäresurssit eivät riitä huomioimaan kaikkia erityisryhmiä erikseen. Tämä ilmiö on tuttu Suomessa muidenkin palveluiden kohdalla, sillä yleensä suuremmat dynaamiset kaupunkialueet pystyvät tarjoamaan enemmän palveluita asukkailleen.

Tutkimuksessa etsittiin vastauksia nimenomaan erikseen kehitysvammaisille suunnatusta toiminnasta. Kuitenkin tuloksista nousi esiin, että kehitysvammaiset ovat tervetulleita kaikille avoimeen toimintaan. Kaikille avoin toiminta toki vähentää ihmisten ryhmittelyä, mikä on hyvä asia, varsinkin pienissä seurakunnissa,

joissa muuta toimintaa ei järjestetä erikseen. Toisaalta, jos kaikki toimita olisi vain kaikille avointa, herää kysymys siitä, pystytäänkö silloin tarpeeksi kiinnittämään huomiota kehitysvammaisten yksilöllisiin ominaisuuksiin.

Tutkijoiden kokemattomuus tämän tutkimuksen tuloksissa on hyvä huomioida. Kokemattomuus ilmeni esimerkiksi kyselylomakkeiden laadinnassa, sillä kyselylomake ei ollut täysin onnistunut, vaikka ennen varsinaista kyselyä se testattiin. Kyselylomakkeiden huolellisemmalla suunnittelulla tulokset olisivat olleet kattavampia, ja varsinkin Covidin vaikutuksista saadut tulokset jäivät aika suppeaksi. Lisäksi yhden kysymyksen osalta havaittiin mahdollisuus tulkintavirheeseen, ja kysymys on saattanut tulla ymmärretyksi väärin. Kyselylomakkeessa ilmennyt virhe on voinut vaikuttaa tutkimustulosten luotettavuuteen. Huolimattomaan suunnitteluun ja virheen syntyyn on voinut vaikuttaa tutkijoiden kokemattomuus sekä puutteellinen ymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. Kuitenkin opinnäytetyöprosessin edetessä, ja erityisesti keskittyessä opinnäytetyön ydinaiheisiin, kuten kehitysvammaisiin ja seurakuntien kehitysvammatyöhön, on tuottanut syventävää tietoa näistä ydinaiheista.

Ammatillisen kasvun näkökulmasta tarkasteltaessa tutkimusprosessi vahvisti ja kehitti sitä osaamista, mitä sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen suorittaneilta vaaditaan. Diakonia-ammattikorkeakoulun sosionomi-diakoni koulutuksen kompetensseihin kuuluu laaja-alaista sosiaali- ja kirkonalan osaamista. Tässä opinnäytetyöprosessissa monta kompetenssialuetta nousi keskeiseksi. Varsinkin tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaamisen kompetenssialue nousi vahvasti esiin, samoin kuin kirkon organisaation tunteminen ja hengellisen työn osaaminen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.)

Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen kehittyi ja vahvistui koko prosessin ajan. Tätä tutkimusta varten perehdyttiin laajasti eri tutkimusmenetelmiin sekä sen eettisiin periaatteisiin, joita myös hyödynnettiin käytännössä tämän tutkimuksen toteutuksessa. Laaja perehtyminen eri menetelmiin antoi laajemman näkemyksen tutkimuskentästä. Tutkimusprosessi kokonaisuudessaan vahvisti tutkimuksellista osaamista monilla eri tavoilla. Esimerkiksi projektinhallinnassa tarvittavat taidot kehittyivät, sillä tutkimusprosessi vaati suunnitelmallisuutta ja

aikatauluissa pysymistä. Tiedonhankinta, analyyttinen ajattelu, itseohjaavuus ja ongelmaratkaisutaidot olivat myös keskeinen osa tutkimusta. Näiden taitojen hallinta auttoi arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä, analysoimaan, tulkitsemaan aineistoa sekä raportoimaan tuloksia. Itseohjaavuus ja ongelmaratkaisutaitojen hallinta puolestaan mahdollistivat itsenäisen työskentelyn ja päätöksenteon. Näitä taitoja tarvitaan myös tulevaisuudessa työtehtävissä ja varsinkin niissä, joissa tarvitaan projektihallintataitoja, tutkimus- ja analysointitaitoja.

Kirkon organisaation tunteminen ja hengellisen työn osaaminen ovat myös osa sosionomi-diakoni koulutuksen kompetensseista. Tämän tutkimuksen teoriaosuudessa perehdyttiin kirkon perustehtävään, perusarvoihin, mutta myös tiettyyn marginaaliryhmään eli kehitysvammaisiin. Prosessi antoi mahdollisuuden syventyä tarkemmin juuri näihin aiheisiin ja niiden ymmärtämiseen. Aineistojen tutkiminen teoreettista viitekehystä varten syvensi aihealueiden tietämystä. Lisäksi se auttoi myös ymmärtämään paremmin aiheen taustaa ja kontekstia. Kyselyt ja haastattelut puolestaan antoivat arvokasta tietoa kirkon kehitysvammaistyöstä ja sen nykytilasta. Kokonaisuudessaan tutkimus edisti syvällistä asiantuntemusta näillä osa-alueilla, mikä voi olla myös arvokasta osaamista tulevaisuudessa työtehtävissä.

9.3 Tulosten hyödynnettävyys jatkoa ajatellen

Tämän tutkimuksen tulokset syntyivät kehitysvammaistyön parissa työskentelevien seurakunnan työntekijöiden näkökulmasta. Tämän tutkimuksen tuloksista selvisi, että muutamat seurakunnat olivat saaneet toiveita siitä, voisivatko ne järjestää tai jatkaa jotain kehitysvammaisten toimintaa. Tämä tutkimus tuo esiin ainoastaan seurakunnan työntekijöiden äänen, mutta ei itse kehitysvammaisten ääntä. Jatkotutkimusideana tätä tutkimusta voitaisiin hyödyntää ja toteuttaa kysely suoraan tämän tutkimusalueen kehitysvammaisille seurakuntalaisille. Uuden tutkimuksen avulla saataisiin kehitysvammaisten ääni kuulluksi, ja näin ollen kehitettyä toimintaa heidän toivomaansa suuntaan.

Toinen idea jatkotutkimusta ajatellen syntyi tämän tutkimuksen aineistosta, josta nousi esiin mielenkiintoisia ja hyödyllisiä tuloksia yhteistyöstä. Tuloksista ilmeni, että seurakunnat tekevät yhteistyötä kehitysvammaisten toiminnan osalta, esimerkiksi toisten seurakuntien tai monien muiden eri toimijoiden kanssa. Tämän tutkimuksen kannalta yhteistyöstä saadut tulokset eivät kuitenkaan olleet olennaisessa asemassa tutkimuskysymyksiä ajatellen, mutta synnyttivät jatkotutkimusidean. Jatkotutkimusta ajatellen seurakuntien tekemää yhteistyötä ja sen merkitystä olisi hyödyllistä tutkia, sillä yhteistyön kehittäminen saattaisi olla ratkaisu myös entisestään väheneviin resursseihin.

Tämän tutkimuksen tiedonhaussa nousi esiin kirkon toimintatilastot, mistä voidaan hakea tietoa kirkon järjestämästä toiminnasta. Kirkon verkkosivusto tarjoaa kyseisen hakupalvelutoiminnon. Hakutoiminnan avulla voidaan esimerkiksi määrittellä aikarajaus, miltä ajalta tietoa halutaan hakea, tai sen avulla pystytään rajaamaan seurakunnan tarkkuudella alue, jonka toiminnasta halutaan tietoa. Hakutoiminnan avulla voidaan myös määrittellä haluttu teema, kuten perheet, päiväkodit, partio ja monta muuta aihepiiriä. (Suomen ev.lut.kirkko, 2023.) Kuitenkaan toimintatilaston hakutoiminnat eivät käsittäneet aihepiirinä kehitysvammaisia ja heidän toimintaansa liittyvää hakua. Tämän tutkimuksen tulokset kuitenkin osoittavat, että kyseiselle asiakasryhmälle järjestetään monipuolista toimintaa. Tämän tutkimuksen tuloksien perusteella voidaan päätellä, että kirkon toimintatilastoissa on kehitettävää, jotta sen tarjoama tieto olisi tarpeeksi kattavaa ja kohdistettua.

LÄHTEET

- Aalto, K. & Gothóni, R. (2009). *Ihmisen lähellä: Hengellisyys hoitotyössä*. Kirjapaja.
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. (i.a.). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset* [Asiakirja] Saatavilla 22.3.2023 <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTI-KORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTI-SET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>
- Arvio, M., Aaltonen S., & Lähdetie, J. (toim.) (2022). *Kehitysvammainen potilaana*. Duodecim.
- Autio, A., & Niemelä, M. (2017). Vammaisuus ja sosiaalityö. Teoksessa. K. Aho, A. Kananoja, M. Lähteinen, & P. Marjamäki (toim.), *Sosiaalityön käsikirja* (267–283). (4., uudistettu laitos.). Tietosanoma
- Bates, M. (i.a.). *The design of Browsing and berrypicking techniques for the online search interface*. Saatavilla 1.3.2023 <https://pages.gseis.ucla.edu/faculty/bates/berrypicking.html>
- Blackie, D & Kuuliala, J. (2021). *Katsaus vammaisuuden historian tutkimukseen*. Historiallinen Aikakauskirja, Vuosikerta. 119, Nro 2, s.156–164. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/344621>
- Calleja, M. (2020). Korona: virus, joka mullisti maailman. Oppian.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.). *Sosionomi (AMK), diakoniatyö -koulutuksesta valmistuneen osaamisvaatimukset eli kompetenssit*. Saatavilla 15.5.2023 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-diakoniatyö/>
- Günther, K., Hasanen, K. & Juhila, K. (i.a.). *Johdanto: Analyysi ja tulkinta*. Teoksessa, Tietoarkisto. Saatavilla 28.2.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/>
- Hirsjärvi, S., & Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö* (2. painos.). Gaudeamus

- Huhta, I. (2007). Sortavalan vuodet 1907–1939. Teoksessa I. Huhta, & N. Sil-
lanpää (toim.). *Vaalijala: Sata vuotta arvoja ja kokemusta*. Vaalija-
lan kuntayhtymä.
- Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvuori, J., Aho, A. L., & Granfelt, R. (2017).
Tutkimushaastattelun käsikirja. Vastapaino.
- Häkkinen, T. (2011). *Kehitysvammaisten seurakuntalaisten osallisuus kirkon ke-
hitysvammaatyössä* [Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto].
[https://www.theseus.fi/bitstream/han-
dle/10024/124761/B_47_ISBN_9789524931311.pdf?sequence=1](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/124761/B_47_ISBN_9789524931311.pdf?sequence=1)
- Invalidiliitto, (3.3.2023). *Uusi vammaispalvelulaki tulee voimaan 1.10.2023*.
[https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/uusi-vammaispalvelulaki-
tulee-voimaan-1102023](https://www.invalidiliitto.fi/ajankohtaista/uusi-vammaispalvelulaki-tulee-voimaan-1102023)
- Juhila, K. (i.a.). *Laadullinen tutkimus ja teoria*. Teoksessa, Tietoarkisto. Saata-
villa 13.3.2023 [https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaope-
tus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/](https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaope-
tus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullinen-tutkimus-ja-teoria/)
- Kapiainen, S., Kestilä, L., Mesiäislehto, M., & Rissanen, P. (2022). *Covid-19-
epidemian vaikutukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kan-
santalouteen* [Raportti]. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Saatavilla
23.5.2023 [https://www.julkari.fi/bitstream/han-
dle/10024/144268/THL_Rap4_2022_Covid-seuranta_ke-
vat2022_vs2.pdf?sequence=7&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/han-
dle/10024/144268/THL_Rap4_2022_Covid-seuranta_ke-
vat2022_vs2.pdf?sequence=7&isAllowed=y)
- Kaski, M., Manninen, A. & Pihko, H. (2012). *Kehitysvammaisuus* (5. uud. p.).
Sanoma Pro.
- Kehitysvammaliitto. (14.11.2022a). *Mitä kehitysvammaisuus on?* [https://ver-
neri.net/yleis/mita-kehitysvammaisuus-on](https://ver-
neri.net/yleis/mita-kehitysvammaisuus-on)
- Kehitysvammaliitto. (14.11.2022b). *Sosiaalinen näkökulma*. [https://ver-
neri.net/yleis/sosiaalinen-nakokulma](https://ver-
neri.net/yleis/sosiaalinen-nakokulma)
- Kehitysvammaliitto. (21.9.2020). *Kehitysvammahuolto ennen*. [https://ver-
neri.net/yleis/kehitysvammahuolto-ennen](https://ver-
neri.net/yleis/kehitysvammahuolto-ennen)
- Kehitysvammaliitto. (i.a.). *Lainsäädäntö*. Saatavilla 20.3.2023 [https://www.kehi-
tysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/lainsaadanto/](https://www.kehi-
tysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/lainsaadanto/)
- Kestilä, L., Härmä, V., & Rissanen, P. (toim.) (2020). *Covid-19-epidemian vaiku-
tukset hyvinvointiin, palvelujärjestelmään ja kansantalouteen*. Ter-

- veyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-578-0>
- Kettunen, J. (15.3.2018). *Selvitä, tarvitsetko tutkimuksellesi luvan*. <https://vas-tuullinentiede.fi/fi/tutkimuksen-suunnittelu/selvita-tarvitsetko-tutkimuksellesi-luvan>
- Kirkkohallitus. (2019). *Aktiivisesti osallinen* [toimintaohjelma]. <https://evl.fi/documents/1327140/59066443/Aktiivisesti+osallinen+-+selko-kieli.pdf/374b855e-3f8d-2f52-c549-e5d83ef83267?t=1620122343445>
- Kirkkohallitus. (i.a.). *Kirkon ammattien yhteinen ydinsaamiskuvaus* [Dokumentti]. Saatavilla 26.3.2023. https://evl.fi/documents/1327140/43561565/KH_YO_kirkon_ammattien_yhteinen_ydinsaamiskuvaus_062022.pdf/47d1b8ab-7c1d-76b4-fec8-2617a237cda0?t=1664351946737
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R. Valli, J. Laajalahti, & S. Herkama (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5.p.,s. 62–74). PS-kustannus
- KJ 1055/1993. *Kirkkojärjestys* 8.11.1991/1055 v. 1993. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931055>
- Kuopion ev.lut.seurakunnat. (i.a.). *Kehitysvammaisten kirkkopyhä SUUNTA*. Saatavilla 4.4.2023 <https://www.kuopionseurakunnat.fi/tapahtumat/2023-09-13/kehitysvammaisten-kirkkopyha-suunta>
- Kuopion hiippakunta. (i.a.). *Kuopion hiippakunta*. Saatavilla 30.8.2022 <https://www.kuopionhiippakunta.fi/tietoa-hiippakunnasta/>
- Kuusi, R. (2016). *Kirkko kaikille ja kaikkien kirkko: Vammaisuus sosiaalisena ilmiönä ja teologisena kysymyksenä*. [kustantaja tuntematon].
- L 1301/2014. *Sosiaalihuoltolaki* 30.12.2014. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L3P14>
- L 380/1987. *Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista* 3.4.1987/380. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380>
- L 519/1977. *Laki kehitysvammaisten erityishuollosta* 23.6.1977/519. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1977/19770519>

- L 675/2023. *Vammaispalvelulaki* 14.4.2023 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230675#Pidm45843168922688>
- L 731/1999. *Suomen perustuslaki* 11.6.1999/731. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- L 812/2021. *Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä* 29.6.2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210612#L2P8>
- Leskelä, A. (2014). *Kehitysvammaisten hengellisyyden ilmeneminen ja toiveet hengellisen elämän vahvistamiseksi Nastolan seurakunnassa* [Opinnäytetyö, Diakonia-ammattikorkeakoulu]. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/82275/Leskelä_Anne_2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Muurinen, S., Sipola, V., & Vainio, A. (2018). Henkisyys, hengellisyys ja spiritualiteetti. Teoksessa R. Antikainen, J. Hänninen, T. Saarto, & A. Vainio (toim.), *Palliativisen hoidon hyvät käytännöt* (s.140). Kustannus Oy Duodecim
- Nurmi-Koikkalainen P., Korhonen M., & Väre A. (2021). *Vammaisten henkilöiden kokemuksia koronaepidemian ajalta – tuloksia henkilökohtaisen avun asiakaskyselystä. Tutkimuksesta tiiviisti 24/2021.* https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142612/URN_ISBN_978-952-343-657-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Oikeusministeriö. (i.a.). *Vammaispalvelulain uudistaminen*. Saatavilla 26.8.2023 <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=d860e8e1-8bfb-482e-9534-9959f2fa96a9&proposalLanguage=da4408c3-39e4-4f5a-84db-84481bafc744>
- Parmenter, T. R. (2011). *What is Intellectual Disability? How is it Assessed and Classified? International journal of disability, development, and education*, 58 (3), 303–319. <https://doi.org/10.1080/1034912X.2011.598675>
- Patel, D. R., & Brown, K. A. (2017). *An overview of the conceptual framework and definitions of disability. International journal of child health and human development*, 10 (3), 247–252.

- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa, P. Juuti, & I. Aaltio (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Räsänen, P. (2006). *Tulkintaan liittyvän mielivallan ratkaisuyrityksiä kvalitatiivisessa analyysissä*. Janus 14 (2), 167–173. <https://journal.fi/janus/article/view/50372/15222>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006a). Laadullisen aineiston käsittelyyn tarkoitettut ohjelmat. Teoksessa *KvaliMOTV- Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_2_3.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006b). Triangulaatio. Teoksessa *KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_4.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006c). Tutkimuksen arviointi – reflektointia. Teoksessa *KvaliMOTV- Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_3.html
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2009). *Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV: Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto. Tampereen yliopisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/tietoarasto/julkaisut/kvalimotv.pdf>
- Seppälä, H. (11.5.2022). *Toimintakyvyn näkökulma*. <https://verneri.net/yleis/toimintakyvyn-nakokulma>
- Seppälä, H., & Vehmanen, M. (2017). *Erilaiset eväät: Kirja kehitysvammaisuudesta*. Kehitysvammaliitto ry.
- Sipola, V. (2020). Vakaumuksen kunnioittaminen hoitotyössä. Teoksessa P. Thitz, M. Malkavaara, L. Rättyä & M. Valkonen (toim.), *Diakonisen hoitotyön perusteet ja käytäntö*. (s.122–44). (Diak Opetus 6). https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/345797/DIAK_Opetus_6_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Suomen ev.lut.kirkko. (2023). *Toimintatilasto 2023*. <https://www.kirkontilastot.fi/viz.php?id=236>

- Suomen YK-liitto. (2015). *YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista ja sopimuksen valinnainen pöytäkirja*. <https://www.ykliitto.fi/julkaisut/ykn-yleissopimus-vammaisten-henkiloiden-oikeuksista-ja-valinnainen-poytakirja>
- Suomen YK-liitto. (i.a.). *Vammaisten oikeudet*. Saatavilla 22.3.2023
<https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/ihmisoikeudet/vammaisten-oikeudet>
- Suomen. Ev.lut.kirkko. (2012). *Saavu kirkon saavutettavuusohjelma*.
<https://evl.fi/plus/yhteiskunta-ja-kirkko/saavutettavuus/saavutettavuusohjelma>
- Suomen.Ev.lut.kirkko. (i.a.-a). *Kehitysvammaisuus*. Saatavilla 12.3.2023
<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/sosiaalinen-hyvinvointi-ja-ihmissuhteet/vammaisuus/kehitysvammaisuus>
- Suomen.Ev.lut.kirkko. (i.a.-b). *Osallisuus*. Saatavilla 29.8.2022
<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/sosiaalinen-hyvinvointi-ja-ihmissuhteet/osallisuus>
- Suomen.ev.lut.kirkko. (i.a.-c). *Kehitysvammaistyö*. Saatavilla 4.4.2023
<https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Kehitysvammaisty%C3%B6>
- Suomen.Ev.lut.kirkko. (i.a.-d). *Rovastikunta*. Saatavilla 12.3.2023
<https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Rovastikunta>
- Suomen.Ev.lut.kirkko. (i.a.-e). *Seurakunta*. Saatavilla 30.8.2022 <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Seurakunta>
- Suomen.ev.lut.kirkko. (i.a-f). *Striimaus ja AV-sisällöt*. Saatavilla 11.5.2023.
<https://evl.fi/plus/kirkon-viestinta/striimaus-ja-av-sisallot>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (1.6.2022c). *Esteettömyys ja saavutettavuus*.
<https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/esteettomyys-ja-saavutettavuus>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (10.6.2022b). *Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet*. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heimkoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>

- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (12.10.2022a). *Vammaisten ihmisten osallisuus*. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/vammaisten-ihmisten-osallisuus#kasitteet>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (14.4.2022d). *THL:n yleinen maskisuositus poistuu, mutta maskia voi oman harkinnan mukaan edelleen käyttää*. <https://thl.fi/fi/-/thl-n-yleinen-maskisuositus-poistuu-mutta-maskia-voi-oman-harkinnan-mukaan-edelleen-kayttaa>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. (31.3.2023e). *THL on päivittänyt ohjeen koronavirus tartuntojen torjuntaan pitkäaikaishoidon ja -hoivan toimintayksiköissä*. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/-/thl-on-paivittanyt-ohjeen-koronavirus-tartuntojen-torjuntaan-pitkaaikaishoidon-ja-hoivan-toimintayksikoissa?redirect=%2Ffi%2Fweb%2Finfektiotaudit-ja-rokotukset%2Fajankohtaista%2Fajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19>
- Tietoarkisto. (i.a.). Kyselylomakkeen laatiminen. Teoksessa *Tutkimusmenetelmien verkkokäsikirja*. Saatavilla 13.3.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Valli, R. & Aaltola, J. (2015). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (4. uud. ja täyd. p.). PS-kustannus.
- Valtioneuvosto. (3.7.2023). *Uuden vammaispalvelulain voimaantulon siirtämisestä pyydetään lausuntoja*. <https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/uuden-vammaispalvelulain-voimaantulon-siirtamisesta-pyydetaan-lausuntoja>
- Valtioneuvosto. (i.a.). *Poikkeusolot*. Saatavilla 31.3.2023 <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/poikkeusolot>
- Vehmas, S. (2005). *Vammaisuus: Johdatus historiaan, teoriaan ja etiikkaan*. Gaudeamus.
- Vilka, H. (2021). *Tutki ja kehitä* (5., päivitetty painos.). PS-kustannus.

Vilkkä, H. (25.6.2007). *Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet*.

Tammi <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

Vuori, J. (i.a.-a). Johdatus laadulliseen tutkimukseen ja verkkokäsikirjaan. Teoksessa, *Tietoarkisto*. Saatavilla 4.3.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/johdatus-laadulliseen-tutkimukseen-ja-verkkokasikirjaan/>

Vuori, J. (i.a.-b). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa T. Kallinen, & T. Kinnunen, *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tietoarkisto. Saatavilla 27.3.2023 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>

Webropol Oy, (i.a.). *Kehitä ja johda ajantasaisella tiedolla*. Saatavilla 28.2.2023 <https://webropol.fi/>

Ylä-Savon seurakuntayhtymä. (i.a.). *Iisalmen rovastikunta*. Saatavilla 27.2.2023 <https://www.ylasavonseurakunnat.fi/iisalmen-rovastikunta>

Åberg, L. (8.9.2021). *Kehitysvammaisuus*. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00556/kehitysvammaisuus?q=vammaisuus>

LIITE 1. Haastattelurunko asiantuntija 1

KEHITYSVAMMAISTEN TOIMINNAT SEURAKUNNASSA**Haastattelurunko asiantuntija 1.****1. Kerro lyhyesti toimenkuvastasi?****2. Kuinka laajalla alueella järjestät toimintaa ja minkä seurakuntien alueella?****3. Kuinka paljon toiminnoista, joita toteutat, on suunnattu kehitysvammaisille?**

___ alle puolet

___ yli puolet

___ Tarkempi arvio, Paljonko?

4. Järjestetäänkö toimintaa eri ikäisille kehitysvammaisille?

(Voit vastata useampaan kohtaan.)

___ Kyllä, alle kouluikäisten perheille

___ Kyllä, alakouluikäisille (6–12 v.)

___ Kyllä, yläkouluikäisille (13–16 v.)

___ Kyllä, nuorille ja nuorille aikuisille (17–29 v.)

___ Kyllä, työikäisille (30–59 v.)

___ Kyllä, ikääntyneille (yli 60 v.)

5. Millaista toimintaa kehitysvammaisille on tarjolla joka viikko toistuvana? ennen ja jälkeen covid -19-pandemian?

(Huomaathan jos valitset ainoastaan ennen covid 19 pandemiaa, tulos katsotaan, että toimintaa ei enää järjestetä. Jos valitset jälkeen tai molemmat vaihtoehdot ennen ja jälkeen vastaus tulkitaan, että toimintaa järjestetään myös tällä hetkellä.)

-

_____ Virkistysretkiä	___ Ennen	___ Jälkeen
_____ Pienryhmiä	___ Ennen	___ Jälkeen
millaisia pienryhmiä?		
_____ Kahvila- ym. avointa matalan kynnyksen toimintaa	___ Ennen	___ Jälkeen
_____ Jumalanpalveluksia	___ Ennen	___ Jälkeen
_____ Musiikkiryhmät tai kuorotoiminta	___ Ennen	___ Jälkeen
_____ Jotain muuta, mitä?	___ Ennen	___ Jälkeen

6. Millaisia kehitysvammaisille muita toistuvia toimintoja on tarjolla, jota toteutetaan harvemmin kuin kerran viikossa? ennen ja jälkeen covid -19-pandemian?

(Huomaathan jos valitset ainoastaan ennen covid 19 pandemiaa, tulos katsotaan, että toimintaa ei enää järjestetä. Jos valitset jälkeen tai molemmat vaihtoehdot ennen ja jälkeen vastaus tulkitaan, että toimintaa järjestetään myös tällä hetkellä.)

_____ Rippikoulutoimintaa	___ Ennen	___ Jälkeen
_____ Virkistysretkiä	___ Ennen	___ Jälkeen
_____ Pienryhmiä	___ Ennen	___ Jälkeen
Millaisia pienryhmiä?		
_____ Kahvila- ym. avointa matalan kynnyksen toimintaa	___ Ennen	___ Jälkeen
_____ Jumalanpalveluksia	___ Ennen	___ Jälkeen
_____ Musiikkiryhmät tai kuorotoiminta	___ Ennen	___ Jälkeen
_____ Juhlat ja tapahtumat	___ Ennen	___ Jälkeen
_____ Jotain muuta, mitä?	___ Ennen	___ Jälkeen

7. Järjestätkö toimintaa?

- _____ Itsenäisesti (Vastaa kysymykseen 8.)
- _____ Yhdessä toisen seurakunnan kanssa (Vastaa kysymykseen 9.)
- _____ Jonkun muun toimijan kanssa yhteistyössä (Vastaa kysymykseen 10.)

8.Jos järjestät toimintaa itsenäisesti niin, millaista?

9.Jos teet yhteistyötä toisten seurakuntien kanssa, keiden ja millaista?

10.Jos teet yhteistyötä toisten toimijoiden kanssa, keiden ja millaista?

(Esim. Kunta/kaupunki, yhdistykset, järjestöt jne.)

11.Pohjois-Savon alueella toimii kehitysvammaistyöpappi. Oletko tehnyt yhteistyötä hänen kanssaan ja millaista yhteistyötä?

_____ En

_____ Kyllä, minkälaista yhteistyötä on tehty?

12.Millaista toimintaa on suunniteltu vuosille 2023–2024?

___ Ei ole suunnitteilla

___ Kyllä, millaista?

13.Onko sinulle tullut pyyntöjä toimintojen järjestämisestä?

___ Ei

___ Kyllä, millaista ja keiden pyynnöistä?

14.Koetko, että kehitysvammaisten toimintoja on tarpeeksi seurakunnassa vai tarvittaisiinko lisää? Millaista palautetta olet saanut?

15.Miten kehitysvammaiset seurakuntalaiset ovat itse mukana toiminnan toteuttamisessa? Onko kehitysvammaisia mukana seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa?

16.Millaisia haasteita ja erityistarpeita on kehitysvammaisille suunnatun toiminnan järjestämisessä?

17.Miten arvioisit omaa osaamistasi ja valmiuksiasi kehitysvammaisten kohtaamisessa ja toiminnan järjestämisessä? Tarvittaisiinko lisää koulutusta tai tukea toiminnan järjestämiseen?

18.Mitä muuta haluaisit tästä aiheesta kertoa?

LIITE 2. Haastattelurunko asiantuntija 2

KEHITYSVAMMAISTEN TOIMINNAT SEURAKUNNASSA**Haastattelurunko Asiantuntija 2.****1.Kerro lyhyesti toimenkuvastasi?****2.Kuinka laajalla alueella järjestät toimintaa?****3.Kuinka paljon toiminnoista, joita toteutat, on suunnattu kehitysvammaisille?**

___ alle puolet

___ yli puolet

___ Tarkempi arvio, Paljonko?

4.Järjestetäänkö toimintaa eri ikäisille kehitysvammaisille?

(Voit vastata useampaan kohtaan.)

___ Kyllä, alle kouluikäisten perheille

___ Kyllä, alakouluikäisille (6–12 v.)

___ Kyllä, yläkouluikäisille (13–16 v.)

___ Kyllä, nuorille ja nuorille aikuisille (17–29 v.)

___ Kyllä, työikäisille (30–59 v.)

___ Kyllä, ikääntyneille (yli 60 v.)

5.Millaista toimintaa kehitysvammaisille on tarjolla joka viikko toistuvana? ennen ja jälkeen covid -19-pandemian?

(Huomaathan jos valitset ainoastaan ennen covid 19 pandemiaa, tulos katsotaan, että toimintaa ei enää järjestetä. Jos valitset jälkeen tai molemmat vaihtoehdot ennen ja jälkeen vastaus tulkitaan, että toimintaa järjestetään myös tällä hetkellä.)

- ___ Virkistysretkiä

___ Ennen

___ Jälkeen

_____ Pienryhmiä,	___ Ennen	_____ Jälkeen
millaisia pienryhmiä?		
_____ Kahvila- ym. avointa matalan kynnyksen toimintaa	___ Ennen	_____ Jälkeen
_____ Jumalanpalveluksia	___ Ennen	_____ Jälkeen
_____ Musiikkiryhmät/kuorotoiminta	___ Ennen	_____ Jälkeen
_____ Jotain muuta, mitä?	___ Ennen	_____ Jälkeen

6. Millaisia kehitysvammaisille muita toistuvia toimintoja tarjolla, jota toteutetaan harvemmin kuin kerran viikossa? ennen ja jälkeen covid -19-pandemian?

(Huomaathan jos valitset ainoastaan ennen covid 19 pandemiaa, tulos katsotaan, että toimintaa ei enää järjestetä. Jos valitset jälkeen tai molemmat vaihtoehdot ennen ja jälkeen vastaus tulkitaan, että toimintaa järjestetään myös tällä hetkellä.)

- _____ Rippikoulutoimintaa	___ Ennen	_____ Jälkeen
_____ Virkistysretkiä	___ Ennen	_____ Jälkeen
_____ Pienryhmiä	___ Ennen	_____ Jälkeen
Millaisia pienryhmiä?		
_____ Kahvila- ym. avointa matalan kynnyksen toimintaa	___ Ennen	_____ Jälkeen
_____ Jumalanpalveluksia	___ Ennen	_____ Jälkeen
_____ Musiikkiryhmät/kuorotoiminta	___ Ennen	_____ Jälkeen
_____ Juhlat ja tapahtumat	___ Ennen	_____ Jälkeen
_____ Jotain muuta, mitä?	___ Ennen	_____ Jälkeen

7. Järjestetäänkö toimintaa?

_____ Itsenäisesti (Vastaa kysymykseen 8.)

_____ Yhdessä toisen seurakunnan kanssa (Vastaa kysymykseen 9.)

_____ Jonkun muun toimijan kanssa yhteistyössä (Vastaa kysymykseen 10.)

8. Jos järjestät toimintaa itsenäisesti niin, millaista?

9. Jos teette yhteistyötä toisten seurakuntien kanssa, keiden ja millaista

10. Jos teette yhteistyötä toisten toimijoiden kanssa, keiden ja millaista?

(Esim. Kunta/kaupunki, yhdistykset, järjestöt jne.)

11. Millaista toimintaa on suunniteltu vuosille 2023–2024?

___ Ei ole suunnitteilla

___ Kyllä, millaista?

12. Onko sinulle tullut pyyntöjä toimintojen järjestämisestä?

___ Ei

___ Kyllä, millaista ja keiden pyynnöistä?

13. Koetko, että kehitysvammaisten toimintoja on tarpeeksi seurakunnissa vai tarvittaisiinko lisää? Millaista palautetta olette saaneet?

14. Miten kehitysvammaiset seurakuntalaiset ovat itse mukana toiminnan toteuttamisessa? Onko kehitysvammaisia mukana seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa?

15. Millaisia haasteita ja erityistarpeita on kehitysvammaisille suunnatun toiminnan järjestämisessä?

16. Miten arvioitte omaa osaamistanne ja valmiuksianne kehitysvammaisten kohtaamisessa ja toiminnan järjestämisessä? Tarvittaisiinko lisää koulutusta tai tukea toiminnan järjestämiseen?

17. Mitä muuta haluaisitte tästä aiheesta kertoa?

KEHITYSVAMMAISTEN TOIMINNAT SEURAKUNNASSA

Tervetuloa vastamaan opinnäytetyöhömmme liittyvään kyselyyn. Kysely koskee kehitysvammaisille henkilöille suunnattuja toimintoja seurakunnissa. (ei koske kuulo-, näkö- tai liikuntarajoitteisia). Osittainkin täytettyjen kyselylomakkeiden tiedot ovat meille tärkeitä, joten kaikkiin kysymyksiin ei ole pakko vastata. Kiitämme teitä vastauksista ja siihen käytetystä ajasta toivottavat Emilia ja Katri.

1. Missä seurakunnassa työskentelet?

---

2. Onko seurakunnassanne henkilö, joka vastaa kehitysvammaisten toiminnasta?

- Kyllä
 Ei
 Yhtymä tason työntekijä

3. Järjestetäänkö seurakunnassanne toimintaa eri ikäisille kehitysvammaisille? (Voit vastata usempaan kohtaan. Jos vastaat kyllä vaihtoehtoihin, vastaa myös kysymykseen 4.)

- Ei järjestetä
 Kyllä, alle kouluikäisten lasten perheille
 Kyllä, alakouluikäisille (6–12 v.)
 Kyllä, yläkouluikäisille (13–16 v.)
 Kyllä, nuorille ja nuorille aikuisille (17–29 v.)
 Kyllä, työikäisille (30–59 v.)
 Kyllä, ikääntyneille (yli 60 v.)

4. Järjestetäänkö toimintaa?

(Voit vastata usempaan kohtaan.)

- Oman seurakunnan järjestämänä
 Yhdessä toisen seurakunnan kanssa
 SRK-yhtymän järjestämänä
 Jonkun muun toimijan kanssa (Vastaa kysymykseen 5.)

5. Jos teette yhteistyötä toisten toimijoiden kanssa, keiden ja millaista? (Esimerkiksi kunta/kaupunki, yhdistykset, järjestöt jne.)

---

6. Millaista toimintaa seurakunnassanne on järjestetty ennen ja jälkeen covid-19 pandemian?

(Jos valitset ainoastaan ennen, tulos katsotaan, että toimintaa ei enää järjestetä. Jos valitset jälkeen tai molemmat vaihtoehdot, vastaus tulkitaan, että toimintaa järjestetään edelleen.)

	ENNEN	JÄLKEEN
1. Rippikoulutoimintaa	_____	_____
2. Virkistysretkiä	_____	_____
3. Pienryhmiä, millaisia? (Vastaa kysymykseen 7.)	_____	_____
4. Kahvila-ym. Avointa matalankynnyksen toimintaa	_____	_____
5. Jumalanpalveluksia	_____	_____
6. Musiikkiryhmät tai kuorotoimintaa	_____	_____
7. Juhlat tai tapahtumat	_____	_____
8. Jotain muuta, mitä? (Vastaa kysymykseen 7.)	_____	_____

7. Edellisessä kysymyksessä kysyttiin pienryhmistä sekä muusta toiminnasta. Jos vastasit näihin vaihtoehtoihin, tarkenna millaista toimintaa ja mille ikäryhmille mainittu toiminta on järjestetty?

---

8. Pohjois-Savon alueella toimii kehitysvammaistyön pappi. Oletteko tehneet yhteistyötä hänen kanssaan ja millaista?

En
 Kyllä, millaista?

---

9. Millaista toimintaa seurakunnassanne on suunniteltu kehitysvammaisille vuosille 2023–2024

Ei ole suunnitteilla
 Kyllä, millaista?

---

10. Onko seurakunnallenne tullut pyyntöjä toimintojen järjestämisestä?

Ei
 Kyllä, millaista ja kenen pyynnöstä?

---

11. Koetko, että kehitysvammaisten toimintoja on tarpeeksi vai tarvittaisiinko niitä lisää? Millaista palautetta olette saaneet?

---

12. Jos toimintaa ei ole järjestetty, niin mistä syystä?

---

13. Miten kehitysvammaiset seurakuntalaiset ovat itse mukana toiminnan toteuttamisessa? Onko kehitysvammaisia mukana seurakunnan vapaaehtoistoiminnassa?

---

14. Millaisia haasteita ja erityistarpeita on kehitysvammaisille suunnatun toiminnan järjestämisessä?

---

15. Miten arvioitte omaa osaamistanne ja valmiuksianne kehitysvammaisten kohtaamisessa sekä toiminnan järjestämisessä? Tarvittaisiinko lisää koulutusta tai tukea näiden toimintojen järjestämiseen?

---

16. Mitä muuta haluaisitte tästä aiheesta kertoa?

LIITE 4. Saatekirje

Hei!

Teemme opinnäytetyöhömme liittyvää kyselyä kehitysvammaisille suunnatuista toiminnoista seurakunnissa. Seurakunnat, joihin kyselyn kohdistamme kuuluvat Pohjois-Savon kolmeen rovastikuntaan, joita ovat Iisalmen, Rautalammin ja Kuopion tuomiorovastikunnat. Tarkoituksemme on kartoittaa mitä ja millaista toimintaa näiden rovastikuntien alueiden seurakunnat järjestävät kehitysvammaisille henkilöille.

Olimme teihin yhteydessä puhelimitse aiemmin tämän asia tiimoilta. Opiskelimme siis Diakonia-ammattikorkeakoulussa Pieksämäen yksikössä sosionomi-diakoniatyön tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Kartoitusta antaa tärkeää tietoa seurakunnille ja varsinkin kehitysvammaisten parissa työskenteleville henkilöille tämänhetkisestä tilanteesta, mutta voi myös auttaa kehittämään yhteistyötä ja luomaan uutta toimintaa.

Pyydämme teitä osallistumaan tutkimukseen vastaamalla tähän kyselylomakkeeseen, johon pääsette vastaamaan saatekirjeen lopusta olevasta linkistä. Teillä on mahdollista kysyä meiltä apua, jos kyselylomakkeen täyttämisenä on jotain epäselvyyttä.

Osallistuminen on vapaaehtoista, mutta toivomme mahdollisimman suurta vastausprosenttia, jotta tulokset antaisivat kattavan ja luotettavan kokonaiskuvan kehitysvammaisille suunnatuista seurakunnan toiminnoista.

Käsitlemme kyselylomakkeen tietoja asianmukaisesti sekä toimimme tieteellisten käytäntöjen mukaisesti. Valmis opinnäytetyö julkaistaan www.theseus.fi verkkopalvelussa.

Kyselyyn vastaaminen vie teiltä aikaa noin 15 minuuttia ja teillä on aikaa vastata kyselyyn kaksi viikkoa. Toivomme, että vastaisitte kyselyyn 15.2.2022 mennessä. Opinnäytetyömme ohjaajana toimii Diakonia-ammattikorkeakoulun kirkon alan lehtori Tiina Häkkinen tiina.hakkinen@diak.fi

Ystävällisin terveisin

Katri Kerttula, puh. 040-7343704, katri.kerttula@student.diak.fi ja

Emilia Koistinen, puh.0400-409043, emilia.koistinen@student.diak.fi